

ŠIANDIEN ŠVENČIAME 103-ĄSIAS VASARIO 16-OSIOS METINES. SVEIKINAME JUS, MIELI LIETUVIAI, ŠIOS - TAUTOS ORUMO IR SAVIGARBOS – ŠVENTĖS PROGA! VARDAN TOS LIETUVOS VIENYBĖ TEŽYDI!

Lietuvos Taryba, pasirašiusi 1918 m. vasario 16 d. valstybės Nepriklausomybės atkūrimo aktą. Iš kairės sėdi: Jonas Vileišis, Jurgis Šaulys, Justinas Staugaitis, Stanislovas Narutavičius, Jonas Basanavičius, Antanas Smetona, Kazimieras Šaulys, Steponas Kairys, Jonas Smilgevičius; iš kairės stovi: Kazimieras Bizauskas, Jonas Vailokaitis, Donatas Malinauskas, Vladas Mironas, Mykolas Biržiška, Alfonsas Petrusis, Saliomonas Banaitis, Petras Klimas, Aleksandras Stulginskis, Jokūbas Šernas, Pranas Dovydaitis. Vilnius, 1917 m. rugsėjo 25 d.

Kauno arkivyskupijos kurijos archyvas. Alb. 18-6. Fotografė Aleksandra Jurašaitė

Pirmasis pasaulinis karas sudarė palankias tarptautines aplinkybes ir palankiai pako-regavo Lietuvos geopolitinę situaciją savarankiškumo siekiams įgyvendinti, jo metu garsiau reikalauta autonomijos. 1917 m. rugsėjo 18–22 dienomis Vilniuje vykusio Lietuvių konferencija nusprendė, kad galutinę valstybės valdymo formą ir santykius su kaimyninėmis valstybėmis nustatys demokratiškai visų gyventojų išrinktas Lietuvos Steigiamasis Seimas. Šiam tikslui įgyvendinti buvo išrinkta dvidešimties asmenų Lietuvos Taryba, kurią sudarė pagrindinių to meto lietuvių politinių srovių atstovai. 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Taryba, pirmininkaujama Jono Basanavičiaus, vienbalsiai priėmė ir paskelbė Lietuvos Nepriklausomybės aktą. Aktą pasirašė visi dvidešimt Lietuvos Tarybos narių. 1938 metais Mykolas Römeris apie šį pamatinį valstybės dokumentą yra sakęs: „1918 m. vasario 16 d. aktas – tai Lietuvos renesanso kūriny, jos artimiausios praeities kondensuotas žodis ir jos ateities titulas.“

Žymus istorikas prof. Edvardas Gudavičius pabrėžia-

mas signatarų politinę brandą yra sakęs: „Žmonės, sudarę Lietuvos Tarybą ir skelbiantys šalies nepriklausomybę nepalankiomis sąlygomis, turėjo tai deklaruoti labai apgalvotai, suderindami priešingos prasmės postulatus ir pajungdami juos visiško tautos suverenumo ir neapriboto valstybingumo idėjai. Jie žinojo darą nepaprastai atsakingą žingsnį, žymintį bei lemiantį tolesnę įvykių raidą ir kartu Lietuvos likimą. Jie buvo tik atsitiktiniai, neturintys patyrimo politikai, kurių išsilavinimas nedaug teatitiko valstybės veikėjų kvalifikaciją. Ekspertai jų nekonsultavo, jie turėjo patys surasti reikiamus žodžius ir frazes, lemsiančius skelbiamo politinės manifestacijos akto veiksmingumą, svorį ir iš jo išplaukiančią galią.“

Kitas žymus istorikas Vincas Trumpa 1988 metais klausdamas, kas iš tikrųjų buvo tas mūsų dvidešimtukas, kuris 1918 m. vasario 16 d. pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą, pats ir atsakė: „Reikia taip pat pasakyti, kad vilniškei konferencijai pasisėkė išrinkti labai plataus politinio diapazono Lietuvos Tarybą: nuo nepartinių ir krikščionių demokratų ligi socialdemokratų imtinai. Socialiniu atžvilgiu ją

sudarė įvairių profesijų, amžiaus ir luomų žmonės: 7½ teisininkų (jaunuolis Kazys Bizauskas dar tebebuvo teisių studentas), 4 kunigai, 2 agronomai, 2 verslininkai, 1 daktaras, 1 inžinierius, 1 sociologas. Kai kurie Tarybos nariai buvo garsūs mokslininkai ir spaudos darbininkai. [...] Šių dienų akimis žiūrint, keisčiausia, kad Taryboje nebuvo nė vienos moters. Mat tokie buvo laikai, tokie ir papročiai.“ Dauguma Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų buvo kilę iš valstiečių, tačiau tarp jų buvo ir keturi bajorų kilmės asmenys: Mykolas Biržiška, Donatas Malinauskas, Stanislovas Narutavičius ir Jonas Smilgevičius. Pažymėtina, kad tarp katalikų buvo vienintelis evangelikas reformatas – Jokūbas Šernas.

LRS

LIETUVOS AIDAS

Šis laikraštis, išleidžiamas 15 kartų per savaitę, kainuoja 15 kop. (10 k.) už mėnesį, 150 kop. už ketvirtį, 500 kop. už pusmetį, 1000 kop. už metą. Priešpajūnė 100 kop. Užsienio pašto atlygis 200 kop. (1918 m. vasario mėn. 19 d.)

Viena redakcija: A. Smetona, redaktorius: M. Biržiška, P. Dovydaitis, P. Klimas, A. Petrusis, J. Šernas, J. Vileišis, J. Staugaitis, J. Vailokaitis, J. Smilgevičius, A. Smetona, J. Smilgevičius, J. Staugaitis, J. Vailokaitis, J. Vileišis.

№ 22 (70)   Vilnius, antradienis, 1918 m. vasario mėn. 19 d.   II metal

LIETUVOS TARYBA skelbia

Lietuvos nepriklausomybę

Lietuvos Taryba savo posėdyje vasario m. 16 d. 1918 m. vienu balsu nutarė kreiptis: į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybes šiuo pareiškimu:

Lietuvos Taryba, kaip vienintelė lietuvių tautos atstovybė, remdama pripažintą tautų apsisprendimo teisę ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo m. 18–23 d. 1917 metais, **skelbia atstautanti nepriklausomą, demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine VILNIUJE** ir tą valstybę atskiranti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis.

Draugė Lietuvos Taryba pareiškia, kad Lietuvos valstybės pamatus ir jos santykius su kitomis valstybėmis privalo galutinai nustatyti kiek galima greičiau susauktas Steigiamasis Seimas, demokratinio būdu visų jos gyventojų išrinktas.

Vilnius, vasario 16 d. 1918 m.   Lietuvos Tarybos nariai:
 Dr. J. Basanavičius, K. Bizauskas, M. Biržiška, S. Banaitis, P. Dovydaitis, St. Kairys, P. Klimas, D. Malinauskas, V. Mironas, St. Narutavičius, A. Petrusis, Dr. J. Šaulys, K. Šaulys, J. Šernas, A. Stulginskis, A. Smetona, J. Smilgevičius, J. Staugaitis, J. Vailokaitis, J. Vileišis.

Laikraščio „Lietuvos aidas“ numeris, kuriame pirmą kartą buvo paskelbtas 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Nepriklausomybės Aktas. *Lietuvos aidas*, 1918, vasario 19.

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Lietuvos kariuomenė pranešė apie padidėjusį dezinformacijos kiekį. Pagrindiniai įvykiai, iššaukę priešišką informacinę veiklą, buvo Sausio 13-osios įvykių trisdešimtmečio minėjimo renginiai, įstatymų pataisų dėl sanatorijos „Belorus“ situacijos priėmimas, taip pat trijų Baltijos valstybių ministrų bendras pareiškimas dėl Rusijos opozicijos lyderio Aleksejo Navalno suėmimo, rusų atlikėjo Filipo Kirkorovo įtraukimas į nepageidaujamų asmenų sąrašą, naujai išrinkto JAV prezidento Joe Bideno priesaika.

Tarptautinės reitingų agentūra „Moody’s“ po šešerių metų pagerino Lietuvos ilgalaikio kredito reitingą į A2 (stabili perspektyva), o „Standard & Poor’s“ patvirtino turėtą A+ (stabili perspektyva).

Į Lietuvą iš užsienio atvykstantys keleiviai turėtų atidžiai pildyti Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (NVSC) nustatytas elektronines anketas, jose pateikti teisingus duomenis, taip pat prieš kelionę pasirūpinti galiojančiais COVID-19 tyrimų rezultatais. Tai, kaip teigia Susisiekimo ministerija, padės pareigūnams oro uostuose ir jūrų uoste greičiau atlikti sustiprintą keleivių patikrą, kuri, saugantis viruso mutacijų plitimo, vykdoma patekimo į šalį vietoje.

Seime registruotas siūlymas 2022-uosius skelbti Lietuvos universitetų metais, paminint šimto metų Lietuvos universiteto įsteigimo Kaune sukaktį. Nutarimo projekte nurodoma, kad 1922 metų vasario 16 dieną Kaune įsteigtame Lietuvos universitete pirmą kartą buvo pradėtos universitetinės studijos lietuvių kalba. Projekte pažymima, kad Lietuvos universitetas „suvaidino reikšmingą vaidmenį plėtojant universitetinį aukštąjį mokslą visoje Lietuvoje“. Siūlymą registravo Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto vadovas, buvęs Vilniaus universiteto rektorius Artūras Žukauskas.

Mokslininkai skaičiuoja, kad Lietuvoje mažėja šikšnosparnių, nors saugomų vietovių, kur jie gali saugiai žiemoti, daugėja. Gamtininkai ragina labiau saugoti ir šikšnosparnių veisimose teritorijas. Ypač didelį susirūpinimą kelia užželiantys vandens telkiniai, virš kurių šikšnosparniai neberanda vabzdžių. 2004 metais Panerių tunelyje žiemojo apie 100 šikšnosparnių. Po to, kai buvo užtikrinta apsauga, kad žmonės mažiau lankytųsi ir juos trukdytų, 2020 metais jų suskaičiuota beveik 2000. Tunelis išskirtinis ir tuo, kad yra saugomas kaip šikšnosparnių žiemavietė, nors yra žmogaus sukurtas statinys.

Atnaujintas stumbryno Varėnos rajone įrengimas. Mokslininkų teigimu, Aplinkos ministerijai vasarą sustabdžius aptvaro įrengimą Dzūkijos nacionaliniame parke, stumbrų populiacijai padaryta žala, o pirmieji stumbrai dabar jau būtų atvežti į aptvarą Dzūkijoje. Numatyta į Dzūkijos nacionaliniame parke įrengtą 100 hektarų aptvarą perkelti 25 stumbrus. Tikimasi, kad ateityje išleisti iš aptvaro į laisvę stumbrai susijungs su Baltarusijos ir Lenkijos bandomis. Skaičiuojama, kad Lietuvos miškuose gyvena apie 280 stumbrų.

Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadas papildytas septyniomis lietuviškomis tradicijomis. Į jį įrašytas lietuvininkų dainavimas, šilinių dzūkų grybavimo tradicijos, pintinių juostų pynimas, poledinė bumbinamoji stintų žvejyba, poledinė stintelių žvejyba sukant bobas Lūšių ežere, Lietuvos totorių gastronomija, Žolinės atlaidų šventinimas Krekenavoje, pranešė Lietuvos nacionalinis kultūros centras. Šiuo metu Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvade yra 39 vertybės, susijusios su įvairiomis atlikimo meno, tautodailės, amatų, švenčių, kulinarinio paveldo ir kitomis tradicijomis. Be kitų, į jį įrašyta drevinė bitininkystė, polka, Rasų šventė, karaimų vestuvės, totorių Sabantujus, ristynės ir kt. Sąvado valdytojas yra Kultūros ministerija, tvarkytojas – Lietuvos nacionalinis kultūros centras.

Panašu, kad Seimo opozicijos vienybės greitu metu tikėtis nereikėtų. Politikai vieni į kitus laido kritikos strėles ir kaltina pažiūrų neatitikimu. Didžiausia opozicinė „valstiečių“ frakcija pranešė sudariusi šešėlinį ministrų kabinetą ir paskelbė jo sudėtį. Iškart tapo aišku, kad jame vietos kitoms opozicinėms – socialdemokratų ir „darbiečių“ – frakcijoms vietos neatsirado. Tiesa, šių partijų atstovai tikino, kad nors opozicijos susitarimams neprieštarauja – tai dėl „valstiečių“ vado esą neįmanoma jokiam formate. Tačiau Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) pirmininkas atkerta – socialdemokratams ir Darbo partija tingi dirbti.

Opoziciniai socialdemokratams siūlo leisti iki 50 eurų per metus žmonių aukas partijoms ne kampanijų metu, taip pat iki tokios sumos pakelti smulkios aukos dydį. Socialdemokratams siūlo, kad pakeitimai įsigaliojotų nuo kitų metų.

Parengta pagal Lietuvos žiniasklaidos pranešimus

BUVĘS JAV PREZIDENTAS DONALDAS TRAMPAS IŠTEISINTAS SENATO APKALTOS PROCESU

Donaldas Trampas (Donald Trump).

AP

JAV senatoriai vasario 13 d., šeštadienį pripažino buvusį prezidentą Donaldą Trampą (Donald Trump) nekaltu dėl maišto kurstymo, rodo balsavimo Senate rezultatai.

Kad D. Trampas būtų pripažintas kaltu, ši teiginį turėjo palaikyti du trečdaliai senatorių 100 vietų Senate. Kad buvęs prezidentas būtų išteisintas, jam reikėjo užsitikrinti mažiausiai 34 senatorių palaikymą.

Už D. Trampo pripažinimą kaltu balsavo 57 Senato nariai, kiti 43 jį pripažino nekaltu. Be visų 50 už prezidento pripažinimo kaltu balsavusių Senato demokratų, šią poziciją taip pat palaikė septyni respublikonų senatoriai – Richardas Burras, Billas Cassidy, Susan Collins, Lisa Murkowski, Mitas Romney, Benas Sasse'as ir Patas Toomey.

Po balsavimo D. Trampas sveikino jo išteisinimą Senate ir sakė, kad jo politinis judėjimas „dar tik prasidėjo“.

„Mūsų istorinis, patriotinis ir gražus judėjimas Padaryti Ameriką Vėl Didžią dar tik prasidėjo“, – sakoma jo pareiškime.

„Ateinančiais mėnesiais turėsiu daug kuo su jumis pasidalyti ir tikiuosi, kad galėsiu tęsti mūsų neįtikėtiną kelionę kartu, kad pasiektume Amerikos didybę visiems mūsų žmonėms“, – pridūrė jis.

Apkaltą buvusiam valstybės vadovui inicijavę demokratai teigė, kad jis sąmoningai kurstė įtampą šalyje po to, kai lapkričio 3 dieną pralaimėjo prezidento rinkimus Joe Bidenui, be konkrečių įrodymų teigdamas, kad balsavimo procesą aptemdė masinis klastojimas.

Sausio 6 dieną jis pasakė ugingą mitingą netoli Baltųjų rūmų, kviesdamas minią žygiuoti į Kongresą,

kur tą dieną buvo tvirtinama J. Bideno pergalė. D. Trampas taip pat ragino savo šalininkus „velniškai kovoti“ („fight like hell“), prieš šiemis patraukiant į Kapitolijų.

Minia įsiveržė į JAV Kapitolijų ir sutrikdė rinkimų rezultatų tvirtinimą. Per kilusį chaosą žuvo penki žmonės, tarp jų – nušauta į Kapitolijų įsiveržusi moteris, taip pat minios sumuštas policininkas.

Apkaltos vadovai teigė, kad D. Trampas, kuris nėra reiškęs apgailestavimo dėl smurtingai nusiteikusios minios skatinimo, yra toks pavojingas, kad jam turėtų būti uždrausta vėl eiti pareigas.

Buvusio prezidento advokatai savo ruožtu argumentavo, kad demokratai jau antrąją apkaltą D. Trampui inicijavo vedami „neapykantos“ ir kad šis procesas prieštarauja konstitucijai, nes D. Trampo kadencija jau baigėsi. Pasak gynybos, riaušinininkai veikė savo valia, nepaisydami D. Trampo žodžių. Be to, advokatai pabrėžė, kad D. Trampo pasisakymas yra saugomas konstituciškai įtvirtintos žodžio laisvės, todėl nuteisti prezidentą už jo kalbas būtų pavojingas precedentas.

„Gėdos diena“

Jeigu D. Trampas būtų buvęs pripažintas kaltu, Senatui būtų reikėję surengti antrą balsavimą, ar eksprezidentui turi būti uždrausta dirbti valstybės tarnyboje.

Senato demokratų vadovas Chuckas Schumeras po balsavimo sakė, kad sausio 6-osios įvykiai JAV istorijoje išliks kaip „nešlovės diena“ ir kad D. Trampo išteisinimas „išliks gėdos diena Jungtinių Valstijų Senato istorijoje“.

Ch. Schumeras gyrė septynis respublikonus, palaikiusius demokratams balsuojant dėl kaltinimo D. Trampui.

Pasak jo, sausio 6-osios riaušės tapo „paskutiniu oju, bausiu [D. Trampo] palikimu“ ir kad jo veiksmų dėmė niekada „nebus nuplauta“.

Iki D. Trampo apkalta buvo pareikšta tik dviem kitiems JAV prezidentams – Billui Clintonui 1999 metais ir Andrew Johnsonui 1868-aisiais. Abu jie taip pat buvo išteisinti Senate.

D. Trampas yra pirmasis prezidentas, kuriam kada nors teko patirti du apkaltos procesus – jis buvo išteisintas 2020 metais dėl kaltinimų piktnaudžiavimu valdžia. Be to, tai buvo pirmas kartas istorijoje, kai teisiamas jau nebeužimančias posto prezidentas.

Apkaltos procesai skiriasi

Rytų Europos studijų centro (RESC) vadovas, politologas Linas Kojala LRT RADIJUI kalbėjo, kad buvo galima prognozuoti, jog keli respublikonai šį sykį balsuos už tai, kad D. Trampo apkalta turėtų pasibaigti apkaltinamoju nuosprendžiu.

„Bet turbūt tikimybės, kad tai būtų du trečdaliai viso Senato narių, nebuvo didelės. Respublikonų partija, ko gero, vis dar nėra atsakiusi sau į klausimą, kas jai yra D. Trampas – ar tai yra tiesiog eilinis politikas, kuris kadaise buvo prezidentu, ar vis dar įtakingas veikėjas, kuris ir toliau galimai turės nemažą įtaką politiniams procesams“, – komentavo L. Kojala.

Anot jo, palyginti su pirmuoju kartu, kai D. Trampui buvo surengta apkalta, matyti, kad šįkart kaltinimai yra kitokie. Kaip teigė L. Kojala, pirmąkart klausimas buvo kompleksinis, susijęs su užsienio politika, tačiau šįkart buvo labai aiškiai matyti, kas dėjos sausio 6 dieną.

LRT

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS
THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX (216) 531-8428

E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010

19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija „Viltis“, Inc.

Algirdas V. Matulionis, pirmininkas / president

Gediminas Markevičius, redaktorius / editor

1960 Town Dr., Naperville, IL 60565-2029

E-mail: dirva.redaktorius.chicago@gmail.com

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
 19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$2.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirma klase - \$78. Oro paštu į užsienį metams - \$130.00. Atskiro numerio kaina - \$2.00. Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu, ne visada sutampa su redakcijos nuomone. Nespausdinti straipsniai gražinami tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašyti rašinių nespausdiname.

KO TIKRAI NEPASAKĖ VALDAS RAKUTIS?

Volteras yra pasakęs: „Man nepatinka, ką tu kalbi, tačiau aš pasiruošęs numirti, kad tu galėtum išsakyti savo nuomonę.“ Tačiau, pasirodo, šiais žodžio laisvės triumfo laikais numirti gali tekti ne Volterui, o išdrįsusiam pasakyti savo nuomonę. Taip įvyko Lietuvos karo istorikui, neseniai tapusiam Seimo nariu, Valdui Rakučiui. Žodis kaip paukštis: paleidai – nesulaikysi. Tik ar visada šis posakis tinka, ypač kai kalbama faktais, o ne interpretacijomis? Ir ar tikrai V. Rakutis pasakė kažką tokio, už ką jis vertas užmėtyti akmenimis? Vienintelė problema, kad V. Rakutis pamiršo, jog istorikas ir politikas – ne tas pats. Taigi, ką pasakė V. Rakutis, kad buvo pasmerktas ir privalėjo trauktis iš Seimo Laisvės kovų ir valstybinės istorinės atminties komisijos pirmininko pareigų? Galbūt geriau suprasime reikalo esmę, jeigu pasižiūrėsime, ko NEPASAKĖ V. Rakutis.

Taigi V. Rakutis nepasakė:

Kad nebuvo Holokausto;

Kad lietuviai Holokauste nedalyvavo;

Kad lietuviai negelbėjo žydų;

Kad nacionalsocializmas ir komunizmas nebuvo giminiškos ideologijos;

Kad žydai nedalyvavo NKVD struktūrose;

Kad getuose nebuvo „Judenrat“;

Kad reikia tapatintis su nacionalistais;

Kad tokiems dalykams pasikartoti nėra šansų;

Kad neišmoktos istorijos pamokos nėra jokia grėsmė ateičiai;

Kad teisi tik viena pusė;

Kad pralaimintys karą naciai, atkasinėdami masines kapavietes, nebandė nusišėpti žudynių, taigi ir atsakomybės;

Ir t. t.

Tai ką gi jis pasakė, paklauskite? Be apibendrinančių įžvalgų V. Rakutis pasakė ir tai, kas, matyt, kažkam labai nepatiko: „Bet kaip gi su tais talkininkais? Kas tie žmonės, kurie perima baisias idėjas? Ar tai lietuvių tautos vedliai, tokie kaip pirmasis savanoris Kazys Škirpa ar generolas Vėtra? O gal Antanas Smetona? Nepaisant didelio pastarųjų metų ažiotažo niekaip nepavyko įrodyti, kad Holokaustą organizavo jie.“

Supratote? Kalba eina apie dėl Lietuvos nepriklausomybės kovojusius tautos vadus, kuriuos pastaruoju metu siekiama maksimaliai paniekinti ir paneigti! (Nukrypsiu nuo temos, bet kartais pagalvoju, kad paskubėjo Kremlius, paleisdamas propagandinę antį, neva Vytautas Landsbergis yra žydas – kaip dabar jam prikeršis antisemitizmas?)

Sutinku – ne už šiuos žodžius oficialiai smerkiamas V. Rakutis. Juk iš tų sakinių apie vadus nesukelsi tarptautinio skandalo, o ir Kremliaus propagandistams jie mažai pasitarnautų. V. Rakutis „pervertino“ getuose veikusių žydų savivaldą ir užsiminė apie žydų tautybės piliečių veiklą įvykus sovietų okupacijai. Šie jo sakiniai kai kam pasirodė kaip Holokausto pateisinimas. Deja, niekas tų sakinių autoriaus nebeklausė, ką jis norėjo pasakyti... Galime kalbėti apie etikos stoką, apie netikusią datą, bet nepaneigsite, kad šia tragedija spekuliuojama

EUROPOS CHAOTIŠKA POLITIKA TOLIAU DŽIUGINA RUSIJĄ IR KINIJĄ

Dar praeitą mėnesį Vladimirui Putino režimo perspektyvos atrodė niūrios. Namuose galvasopis dėl Aleksejaus Navalno palaipsniui virto migrena. Užsienyje – sugrįžo amerikiečiai. Buvo galima tikėtis naujų sankcijų, daugiau protestų ir didesnio spaudimo.

Tačiau dabar padėtis kitokia. A. Navalno stovykla sustabdė demonstracijas, per kurias reiškiamas palaikymas įkalintam jos vadovui. Tai atspindi blėstantį entuziazmą namuose – padėtis darosi panašesnė į Baltarusiją, o ne Maidaną. Apklausos rodo, kad opozicijos laukia sunkus uždavinys. Trumpai tariant, daugumai rusų V. Putinas išlieka priimtinesnis. Tačiau nauja taktika, kai kliaujamasi spaudimu iš išorės, yra lošimas. Jungtinės Valstijos – toli, o Europos Sąjunga užsiėmusi savo stringančiu atsaku į pandemiją ir yra priversta raudonuoti po jos užsienio politikos vadovo Josepo Borrellio tragiško vizito Maskvoje.

Verta prisiminti, kad ES triskart didesnė už Rusiją pagal gyventojų skaičių ir

dešimteriopai – vertinant pagal BVP. Vis dėlto nepatyręs J. Borrellis elgėsi veikiau kaip išmaldos prašytojas. Jis nuolankiai leido Rusijos melo meistriui Sergejui Lavrovui dominuoti bendroje spaudos konferencijoje, diktuoti jos eigą ir kartoti Kremliaus argumentus, pavyzdžiui, kad A. Navalno apnuodijimas buvo viešųjų ryšių triukas.

Dar didesnio pažeminimo J. Borrellis sulaukė, kai jam viešint Rusija išsiuntė tris ES šalių diplomatus.

Grįždamas namo J. Borrellis tinklaraštyje paskelbė graudulingą pareiškimą, teisindamas savo „principingą diplomatiją“ ir perspėdamas, kad ES „atidžiai apsvarstys“ Rusijos „apgailėtiną“ elgesį. Tačiau dėl to niekas nedreba iš baimės.

Tuo metu Vokietijoje naujasis CDU vadovas Arminas Laschetas sako, kad ginčas su Rusija neturėtų kelti pavojaus dujotiekiui „Nord Stream 2“. Su tuo sutinka ir Austrijos kancleris Sebastianas Kurzčas.

Kamščių poškėjimas Maskvoje...

Dar blogiau, kad išsiskiri-

ir tą dažniausiai daro politinės jėgos, siekiančios užmaskuoti kito baisaus režimo, nužudžiusio ne kelis, bet keliasdešimt milijonų gyvybių, nusikaltimus. Režimo, kuris sukėlė Antrąjį pasaulinį karą, specialiai jam išugdęs kitą totalitarinį režimą, tapusį Holokausto organizatoriumi.

Net didžiausias nusikaltėlis turi teisę į gynybą, deja, šiuo atveju apie tai nekalbama. Todėl pagarba žmonėms, išdrįsusiems užstoti V. Rakučių. Liudvika Pociūnienė socialiniame tinkle „Facebook“ kreipėsi į kolegas: „Kolegos, atsipeikėkit. Tas puolimas prieš Valdą Rakučių tikrai nedaro garbės. Publikuotame tekste nėra nieko žeidžiančio kurią nors tautą. Profesoriaus savo straipsnyje kelia labai konkrečius klausimus, kurie, žinoma, ne visiems malonūs. Bet tik dėmesingas ir nešališkas atsakymas būtent į tuos klausimus gali tapti vaistu ilgai negyjančioms praeities žaizdoms. Sąžiningas žvilgsnis į istorinę atmintį gali būti neparankus konjunktūrai, bet kito kelio tiesiog nėra. Ypač jei galvojame apie tvarius ir pagarius tautų santykius tolimesnėje perspektyvoje.“

Vyskupas Jonas Kauneckas taip pat išsakė savo nuomonę: „Valdas Rakutis dabar visų dėmesio centre. Labai atidžiai skaičiau jo mintis apie holokaustą. Ne, tikrai negaliu prikibti nei prie vienos jo minties. Viskas teisingai ir nuoširdžiai pasakyta. Nuoširdus bandymas išsiaiškinti holokausto kilmę ir priežastis. Bet jis priverčiamas atsiprašyti. Perskaičiau straipsnius, išklačiau pasisakymus žiniasklaidoje apie jį. Visur, kur tik pavyko rasti: *delfi.lt*, *Lietuvos ryte*, *Propatria*, *facebooke* ir t.t.

Paprastai komentarų niekada neskaitau, bet šį sykį prisiverčiau, pabandžiau perskaityti visus komentarus. Ir nusigandau. Beveik nėra komentarų prieš jį. Tad kodėl nusigandau?

Dėl žurnalistų ir valdžios žmonių, kurie reikalauja V. Rakučių atsiprašyti, atsisakyti komiteto pirmininko pareigų. Reiškia, žurnalistai ir valdžios žmonės eina ne su tauta, ne su savo tautos žmonėmis. O tai jau be galo baisu. Nes kyla klausimas: su kuo gi jie eina?

Tai baisiausia, kad valdžios žmonės ir žurnalistai nusiteikę prieš savo tautą!”

Kęstutis Šilkūnas

Red. pastaba: Karo istoriko, Seimo nario Valdo Rakučio straipsnį „Tarptautinė Holokausto diena ir istorinė atmintis“ spausdinome š.m. vasario 2 d. „Dirvos“ laidoje.

ria ES pozicijos dėl Kinijos. Šalys, priklausančios grupei 17+1 (grožio konkursui, kuriame pinigų stokojančios žemyno rytinės pusės šalys varžosi dėl Pekino režimo malonių), turėjo išstius mėnesius bendrai pozicijai parengti. Dabar, prieš prasidėsiantį viršūnių susitikimą (susitikimas įvyko vasario 9 d., – red.), jas apėmusi sumaištis. Pekinas nori, kad jo klientės atsiųstų aukšto rango atstovus – valstybių arba vyriausybės vadovus. Juk, šiaip ar taip, šiam virtualiam viršūnių susitikimui pirmininkaus pats Kinijos imperatorius – Xi Jinpingas. Taigi, ką darys 17-ukas?

Lietuva ir Estija atsisakė keliaklupsčiauti; Latvija taip pat tikriausiai deleguos tik užsienio reikalų ministrą. Slovakijos prezidentė – pagirtinai besielgianti Zuzana Čaputova – irgi laikysis atokiai. Tačiau, kaip ir tikėtasi, susitikime dalyvaus liūdnei pagarsėjęs Čekijos prezidentas Milošas Zemanas, kaip ir Vengrijos premjeras Viktoras Orbanas. Visgi tikroji staigmena – kad Lenkijai, didžiausiai ir svarbiausiai šio regiono šaliai, atstovaus jos prezidentas Andrzejus Duda. Užklačiau apie tai vieno aukšto rango pareigūno prezidento kanceliarijoje, bet patenkinamo atsakymo negavau.

Blogiausias dalykas – bendros pozicijos nebuvimas. Aukšto lygio atstovavimas būtų pateisinamas, jeigu jis būtų suderintas su griežta žinia žmogaus teisių, Taivano, Honkongo ir kitais klausimais. Net ir imperatoriui Xi būtų naudinga išgirsti tą pačią žinią, pakartotą daugelio užsieniečių. Didelio skaičiaus šalių paskelbtas boikotas irgi būtų gerai. Tačiau šis chaotiškas atsakas tik rodo, kaip Kinijai lengva Europoje žaisti žaidimą „skaldyk ir valdyk“. Kremlius tai irgi pravartu.

Tuo metu Angela Merkel tvirtina, kad ES privalo vykdyti savą politiką Kinijos atžvilgiu, o ne tiesiog kopijuoti JAV. Tai – prastas atsakas į prezidento Joe Bideno skubų atsiribojimą nuo kvailo Donald Trampo (Donald Trump) sprendimo išvesti karijus iš Vokietijos. Naujoji JAV administracija kalba ir elgiasi teisingai. Tačiau jai reikia Europos pagalbos. Iki šiol juntamas gėdingas jos trūkumas.

Edwardas Lucasas, Europos politikos analizės centro (CEPA) viceprezidentas

LAIMA ANDRIKIENĖ: „IR PO 30 METŲ ISLANDIJOS SPRENDIMAS PRIPAŽINTI ATKURTĄ LIETUVOS VALSTYBĘ TEBĖRA KOVOS UŽ LAISVĘ IR SOLIDARUMO PAVYZDYS”

„1991 metų vasario 11 dieną tolimoji Islandija pripažino atkurtą Lietuvos valstybę, tapdama ypatingai artima kiekvienam lietuviui, kiekvienam laisvę mylinčiam žmogui. Šios nedidelės Šiaurės Europos valstybės valia pripažinti Lietuvą – tai nepamirštama laisvos ir laisvę mylinčios tautos parama kitai tautai, kuri išsiveržusi iš penkis dešimtmečius trukusios okupacijos gniaužtų negrįžtamai apsisprendė eiti atkurto valstybingumo ir demokratijos keliu”, – sakė Seimo Europos reikalų komiteto pirmininko pavaduotoja, Nepriklausomybės (Kovo 11-osios) Akto signatarė Laima Andrikienė.

Signatarė priminė, kad minime trisdešimtąsias Lietuvos pripažinimo metines, tačiau šiandien net sunku įsivaizduoti, kokį įspūdį iš Islandijos atskriejusi žinia padarė tuomet, 1991-aisiais: „Džiaugsmas, pasididžiavimas, palengvėjimas – tai

jutome visi, sulaukę šios žinios”, – sakė tuometinė Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo deputatė.

„Po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo paskelbimo nebuvo praėję nė metai, per tuos metus didelis pasaulis, jo lyderiai garbino sovietų kompartijos lyderį M. Gorbačiovą ir jo perestroiką. Mes gi Lietuvoje išgyvenome tragiškus 1991-ųjų sausio įvykius, kurie daugeliui pasaulyje atvėrė akis. O tų pačių metų vasario 9-ąją Lietuvoje įvyko plebiscitas, kurio metu Lietuvos gyventojai turėjo atsakyti į klausimą: „Ar Jūs už tai, kad Lietuvos valstybė būtų nepriklausoma demokratinė respublika?” Žmonių aktyvumas buvo stebėtinai – 2,25 mln. iš 2,6 mln. balso teisę turinčių piliečių dalyvavo balsavime, 90 proc. balsavusiųjų pasisakė už nepriklausomą ir demokratinę Lietuvą. Kelias tarptautiniam Lietuvos pripažinimui bu-

Lietuvos Respublikos Seimas.

Seimo kanceliarijos nuotr. (aut. Olga Posaškova)

vo atvertas, o Islandija tapo pirmąja, šią žinią išgirdusia ir mus parėmusia”, – priminė signatarė.

„Takk, Ísland! – Ačiū, Islandija!” – jau tris dešimtis metų siunčiame padėką is-

landų tautai. Už šio istorinio, Lietuvai ir visam pasauliui svarbaus sprendimo – konkretūs žmonės ir vardai, visų pirmiausia – Jonas Baldvinas Hanibalsonas (Jón Baldvin Hannibalsson), Islandijos po-

litikas ir diplomatas, tuometinis Islandijos užsienio reikalų ministras. Ačiū, Jonai Baldvinai: nuo 1991 m. vasario 11 dienos Tu visam laikui likai Lietuvos istorijoje”, – pabrėžė Laima Andrikienė. **LRS**

ŠIUO METU YPAČ SVARBI NATO PATIKIMA IR TIKSLINGA ATGRASYMO LAIKYSENA

Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda per pokalbį telefonu su NATO Generaliniu Sekretoriumi Jensu Stoltenbergu aptarė Lietuvos ir Baltijos regiono saugumo bei gynybos klausimus, rengiantis šiais metais vyksiančiam NATO viršūnių susitikimui, grėsmių atgrasyimo stiprinimą Baltijos regione ir „NATO 2030” ateities strategijos re-

komendacijas.

Prezidentas pabrėžė, kad besikeičiančioje geopolitinėje aplinkoje ypač svarbu tęsti NATO adaptaciją, stiprinančią Aljanso galimybes greitai ir efektyviai reaguoti į grėsmes ir iššūkius, kad ir kur jie kiltų.

Pradėtas „NATO 2030” procesas turi sustiprinti gyvybiškai svarbius transatlantinius ryšius, vienybę ir solidarumą

tarp sąjungininkų. „Ieškodami tinkamiausio ir efektyviausio atsako į naujai kylančius iššūkius, privalome išlaikyti patikimą atgrasyimo ir gynybos laikyseną, nepaleisdami iš akiračio agresyvių Rusijos veiksmų, kurie kelia grėsmę euroatlantiniam saugumui”, – sakė šalies vadovas.

Prezidentas akcentavo, kad Lietuva nekeičia princi-

pinės nuostatos skirti 2 proc. šalies BVP gynybai, o iki 2030 m. planuoja investicijas į saugumą ir gynybą padidinti iki 2,5 procento. Lietuva nuosekliai vykdo reikalavimą skirti 20 proc. viso gynybos biudžeto išlaidų įrangai, taip pat aktyviai dalyvauja NATO misijose ir operacijose, tarp jų Irake ir Afganistane.

Šalies vadovas padėkojo NATO sąjungininkėms, dislokavusioms pajėgas Lietuvoje ir užtikrinančioms ne-

nutrūkstamą oro policijos Baltijos valstybėse misiją šiuo sudėtingu laikotarpiu. NATO priešakinių pajėgų bataliono veikla Lietuvoje vykdoma jau ketverius metus.

Per pokalbį padėkota NATO Generaliniam Sekretoriui už subalansuotą strateginę komunikaciją, kuria pabrėžiamas Aljanso gynybinis budrumas ir pasirėngimas atgrasyti grėsmes regione.

Prezidento komunikacijos grupė, 2021-02-10

JAV YRA IR IŠLIKS SVARBIAUSIA MŪSŲ SĄJUNGININKĖ IR ARTIMIAUSIA ES BENDRAMINTĖ

Ministrė Pirmininkė Ingrida Šimonytė dalyvavo nuotoliniame pokalbyje su Amerikos verslo rūmų Lietuvoje atstovais, kurio metu aptarta prekybinių santykių raida, tolesnio ekonominio bendradarbiavimo perspektyvos bei COVID-19 pandemijos valdymas.

„JAV yra ir išliks svarbiausios mūsų sąjungininkės ir artimiausios Europos Sąjungos bendramintės. Amerikai žengiant į naują politinį laikotarpį, tikimės dar glaudžiau bendra-

darbiauti ir stiprinti savo transatlantinę darbotvarkę”, – sakė premjerė.

Lietuva visada ieško naujų, novatoriškų eksporto sričių. Praėjusiais metais parengtas biotechnologijų ir farmacijos sektoriaus rinkos plėtros planas. Siekiama intensyvinti ryšius su potencialiais investuotojais ir išplėsti lietuviškos produkcijos eksportą.

Lietuva suinteresuota plėtoti bendradarbiavimą aukštųjų technologijų ir inovatyvių pa-

slaugų sektoriuose, ypač gyvybės mokslų ir inžinerijos pramonės srityse. Kokybiškas švietimas visose Lietuvos mokyklose ir laboratorijų diegimas, skatinimas domėtis inovacijomis ir jas kurti yra prioritetas šios Vyriausybės tikslas.

Aptarta reikiamybė stiprinti viešąjį sektorių, pritraukti kuo daugiau kompetentingų specialistų, kurie padėtų užtikrinti sklandesnį bendradarbiavimą su piliečiais ir verslo organizacijomis. Didėjantis pasitikėjimas viešuoju administravimu Lietuvoje užtikrintų didesnę naudą visoms interesų grupėms. Būtina atverti kuo daugiau duomenų, kurie užtikrintų veiklos skaidrumą ir aiškiai atskleistų visuomenei aktualią, faktais paremtą informaciją.

Su naująja JAV administracija Lietuva tikisi stiprinti transatlantinius prekybos santykius, siekdama įgyvendinti konstruktyvią ir pozityvią ES ir

JAV prekybos santykių darbotvarkę, kuri būtų naudinga JAV ir Lietuvos verslui.

„Pandemijos patirtis parodė, kad būtina stiprinti transatlantines pastangas, ieškant tvarių sprendimų, kurie padėtų užtikrinti tiekimo saugumą ir stiprinti tiekimo grandines. ES ir JAV jau turi geros bendradarbiavimo patirties reglamentuojant farmacijos ir medicinos prekių atitikties pripažinimą. Svarbu tęsti pradėtus darbus dėl farmacijos ir medicinos prekių. Taip pat esame suinteresuoti tolesne pažanga, kalbant apie ES–JAV atitikties vertinimo susitarimą, kuris būtų naudingas ES ir Lietuvos elektronikos gamintojams, sumažintų kaštus ir biurokratinę naštą”, – sakė Vyriausybės vadovė.

Pokalbyje pabrėžta, kad JAV yra labai svarbi Lietuvos prekybos partnerė. Lietuvos ir JAV prekybos apyvarta viršija 1,5 mlrd. eurų. 2020 m. antrąjį ketvirtį JAV tiesioginės investicijos Lietuvoje siekė 253,75 mln. eurų. **LRV**

NATO PRIEŠAKINIŲ PAJĖGŲ BATALIONO KOVINĖS GRUPĖS VADŲ PASIKEITIMO CEREMONIJA

Vasario 10 d. Rukloje surengta NATO priešakinių pajėgų bataliono kovinės grupės vadų pasikeitimo ceremonija. Vadovavimą batalionui perėmė pulkininkas leitenantas Sebastianas Hebischas iš Vokietijos kariuomenės 93-ojo tankų bataliono. Šis aukštos parengties daugianacionalinis Aljanso kovinis pajėgumas Lietuvoje dislokuotas prieš ketverius metus kaip bendras ir reikšmingas NATO sąjungininkų indėlis į Baltijos regiono saugumo sustiprinimą.

Naujoje NATO priešakinių pajėgų bataliono kovinėje grupėje – apie 1,2 tūkst. karių iš Belgijos, Čekijos, Islandijos, Liuksemburgo, Nyderlandų, Norvegijos ir Vokietijos. **LR KAM**

SEIMO TĒVYNĒS SĄJUNGOS-LIETUVOS KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ FRAKCIJOS NARIO VALDO RAKUČIO PRANEŠIMAS: „GEROS VALIOS ŽMONĖMS”

2021 m. sausio 29 d. pranešimas žiniasklaidai

II pasaulinio karo metais vykdytas Europos žydų genocidas, vadinamas Holokaustu – ne tik žydų, tačiau ir viso pasaulio tragedija, deja, neplenkusi ir mūsų Lietuvos. Vokiečių kariuomenei panaudojus blitzkriego taktiką, Lietuva buvo užimta per 3–4 dienas, paliekant labai nedaug laiko Lietuvos žydams pasitraukti. Šiuo siaubingu laikotarpiu buvo išžudyti tūkstančiai mūsų bendrapiliečių, o dalis Lietuvos žmonių tapo okupantų pakalikais ir susitėpė bendrapiliečių krauju.

Sovietinės, o dabar ir putinininės propagandos meistrai sumaniai naudojami šiuo istorijos laikotarpiu, nuolat menkindami mūsų tautą. Lietuviai dažnai linksnuojami kaip nacių sąjungininkai, fašistai. Kremlius propaganda yra netgi teigusi, kad tokia „fašistų tauta” neturi moralinės teisės turėti savo valstybę. Paskutiniu metu ypač puolami Lietuvos Nepriklausomybės kovų veikėjai, ieškoma būdų prikabinti vokiečių kolaborantų etiketes 1944–1953 metų partizaninio karo vadams. Šių faktų akivaizdoje holokausto tema yra ypač aktuali ir svarbi Lietuvos valstybės istorinei atminčiai. Visuomenei reikalingos diskusijos ir svarstymai.

Kol Lietuva buvo laisva ir suvereni šalis, žydai joje nebuvo persekiojami. Žydai parėmė Lietuvos Nepriklausomybę sunkiais Nepriklausomybės karo metais, stojo tarnauti savanoriais, aukojo pinigus, puikiai organizavo logistiką Lietuvos kariuomenėje. Lietuva buvo pirma šalis pasaulyje, pradėjusi nacionalsocialistinių pažiūrų veikėjų persekiojimą Klaipėdos krašte.

Nelaimės prasidėjo Nepriklausomybės sutemų laikotarpiu. Lietuvos valstybingumui silpstant, priimant vieną ultimatumą po kito, galų gale

1940 m. praradus nepriklausomybę ir vieniems okupantams pradėjus pamečiui keisti kitus, nebaturėjome jokių svertų apginti vienus savo piliečius nuo skriaudos, o kitus – sudrausminti, užkirsti kelią jų nusikaltimui. Tai buvo lietuvių tautos tragedija ir sukilėlių idealų pamynimas. Lietuviai tikėjosi atgauti bent dalį laisvės 1941 metų birželį–liepos pradžioje, bet Laikinajai vyriausybei nebuvo lemta išgyventi, jos vietoj naciai surado labiau sukalbamus talkininkus, dalis kurių su okupantais dalyvavo žmogaus vardo nevertose egzekucijose. Lietuvoje įsigalėjo niekada nematytas genocidas ir prievarta, žmonės buvo palikti patys spręsti išgyvenimo klausimą. Niūriose tamsybėse, siekdami išlikti, Lietuvos žmonės pasirinkdavo įvairias strategijas, apie kurias ir buvau užsiminęs savo straipsnyje. Tuo laikotarpiu galima rasti pasigėrėjimo vertų istorijų, kai šeimos, rizikuodamos ne tik savo, bet ir savo vaikų gyvybėmis, gelbėjo kaimynus, o kartais ir visai nepažįstamus žmones, be tėvų likusius vaikus, bet buvo ir tokių, kurie buvo linkę aukoti savo bendrapiliečius siekdami išlikti bet kokiomis sąlygomis. Apie tai savo knygoje „*Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil*” (liet. „Eichmanas Jeruzalėje. Ataskaita apie blogio banalumą”) detalčiai pasakoja Hana Arent (Hannah Arendt). Mano vakar dienos straipsnis jokia būdu nebuvo nukreiptas prieš žydų tautą, kuriai visada jaučiau pagarbą, bet buvo kalbama apie holokaustą ir jo pavidalus ypač sudėtingomis sąlygomis.

Tauta be valstybės – vergų tauta. Lietuvos istoriją Sovietų Sąjungoje rašė režimo kontroliuojami žmonės, suplakdami į vieną krūvą niekšus ir didvyrius, kolaborantus ir laisvės kovotojus, stengdamiesi pakirsti žmonių tikėjimą Lietuvos valstybe,

Seimo nario Vlodo Rakučio priesaika 2020 m. lapkričio 18 d.

Facebook

pačia jos idėja. Tačiau vergas, kovojojantis dėl laisvės, atgauna laisvojo žmogaus garbę. 1947 m. žydams pavyko sunkioje kovoje iškovoti ir apginti Izraelio valstybę. 1990–1991 metais ir Lietuvos gyventojai atgavo savo valstybingumą ir, gavę progą laisvai tirti praeitį, skyrė daug dėmesio genocido ir rezistencijos tyrimams. Buvo viešinami dokumentai, atskleistos klastotės ir tautų diskreditavimo modeliai, skelbiamos publikacijos. Tačiau darbas dar nebaigtas, yra daug neatsakytų klausimų, vis dar gajūs neleistini stereotipai ir etikečių klijavimas. Visuomenė tebėra pasimetusi ir atsiribojusi.

Norėdami ateityje išvengti panašių nelaimių kaip didžiausią vertybę turėtume saugoti ir ginti savo laisvę ir Nepriklausomybę ir laikytis kartu tarptautinėje laisvųjų žmonių bendruomenėje. Turime pasimokyti iš istorijos: jei anuomet, vos pajautus agresoriaus kėslus, būtume su ginklu rankose stoję ginti savo šalies, daug kas būtų susiklostę kitaip.

Mano nuomone, Tarptautinė Holokausto diena yra tinkamas laikas apie tai kalbėti ne tik pagerbiant aukas, bet

ir analizuojant šio reiškinio priežastis ir apraiškas. Šia intencija Tarptautinę Holokausto aukų minėjimo dieną man, kaip politikoje naujo žmogaus, padarytas pareiškimas, deja, davė visiškai priešingą rezultatą. Deja, žmonėms neįsigilinus į reiškinio esmę ir nesupratus jo sudėtingumo, pateiktas tekstas sukėlė didžiulį nepasitenkinimą ir tarptautinę audrą, įskaudino ir nuvylė daugelį man brangių žmonių. Pripažįstu, kad keli neatsargiai parinkti žodžiai ir apibendrinimai nebuvo tikslūs ir tinkami šios dienos kontekste bei sukėlė pagrindo interpretacijoms ir spekuliacijoms, kurių tikrai nesiekiau ir norėčiau išvengti.

Turiu atsiprašyti visų žmonių, kurie pasijuto įžeisti, savo kolegų, partijos vadovybės ir narių, draugiškų šalių diplomatų ir piliečių, kad šios interpretacijos sujaukė Tarptautinei Holokausto dienai būdingą rimtį. Prašomas Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos ir frakcijos vadovybės, prisiimdamas politinę atsakomybę, nenorėdamas, kad dėl šio mano pareiškimo būtų apsunkinta labai svarbi Laisvės kovų ir istorinės atminties

komisijos veikla bei sekdamas vakarietiška politine tradicija, apsisprendžiau žengti garbingą žingsnį ir pasitraukti iš šios komisijos pirmininko pareigų. Tikiuosi, kad šis žingsnis padės nuimti nereikalingas įtampas tiek šalies viduje, tiek užsienyje su mums svarbiais strateginiais partneriais ir leis tolesnei diskusijai plėtotis konstruktyvesne linkme. Tikiu, kad dirbdami toliau kartu sustiprinsime laisvųjų žmonių istorinę atmintį kalbėdami ne visada lengvomis temomis. Juk tam ir esame, kad telktume, analizuotume ir kurtume bendrą ateitį.

Noriu padėkoti komisijos nariams, partneriams ir piliečiams, kurie šiuo sunkiu COVID-19 pandemijos laikotarpiu dirbo kartu su komisija Lietuvos laisvės kovotojų ir valstybės istorinės atminties srityje, sudėtingomis sąlygomis minėjo trisdešimtąsias laisvės gynėjų dienas metines. Liko daug tik pradėtų darbų. Linkiu naujam komisijos pirmininkui sėkmės darbe, pažadėdamas, jei reikės, savo paramą istorinės kompetencijos srityje.

Nuoširdžiai
Valdas Rakutis

MINIMOS LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO 103-OSIOS IR LIETUVOS PARTIZANŲ NEPRIKLAUSOMYBĖS DEKLARACIJOS PASKELBIMO 72-OSIOS METINĖS

Lietuvos Krašto apsaugos ministerijos ir kariuomenės vadovybė, kariai kartu su visa Lietuva minės Lietuvos valstybės atkūrimo 103-iasias bei Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio (LLKS) Tarybos Deklaracijos paskelbimo 72-ąsias metines. Tuomet buvo paskelbta lietuvių tautos valia atkurti nepriklausomą demokratine valstybę ir šiam tikslui pasiekti dedamos didžiulės pastangos.

2021 METŲ LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO DIENOS MINĖJIMO RENGINIŲ ROGRAMA

Vasario 15 d., pirmadienis
12.00 val. Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai šalies vadovybės ir visų Lietuvos žmonių vardu padės gėlių bei tylos minute pagerbs 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos paskelbtos deklaracijos signatarus Lietuvos

partizanų memoriale Minaičių kaime Radviliškio rajone. Taip pat nuaidės pagarbos salvės.

Vasario 16 d., antradienis
1918 m. vasario 16-osios Nepriklausomybės Akto Signatarų pagerbimas vyks Rusų kapinėse. Transliacija per LRT.

Valstybinių apdovanojimų įteikimo ceremonija Lietuvos Respublikos Prezidento rūmuose. Transliacija per LRT, 11 val.

Trijų Baltijos valstybių vėliavų pakėlimo ceremonija

Vilniuje Simono Daukanto aikštėje. Lietuvos Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos kalba. Nuaidės Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos karių atliekamos salvės. Transliacija per LRT, 12 val.

Aukojamos Šv. Mišios Vilniaus Šv. vyskupo Stanislovo ir Šv. Vladislavo arkikatedroje bazilikoje. Tiesioginė transliacija per LRT, 12.30 val.

Vasario 16-osios minėjimas Lietuvos nepriklausomybės signatarų namuose Vilniuje. Transliacija per LRT, 14 val.

Gėlių padėjimas prie 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijos

signataro – Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Tarybos pirmininko, partizanų generolo, Lietuvos valstybės vadovo, kovojusio su okupacija Jono Žemaičio-Vytauto paminklo aikštėje prie Krašto apsaugos ministerijos (Totorių g. 5). Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai šalies vadovybės ir visų Lietuvos žmonių vardu padės gėlių, atliks salves bei pagerbs tylos minute.

Lietuvos valstybės atkūrimo dienos šventinis koncertas „Lietuvos valstybės keliu”. Transliacija per LRT, 18.30 val. **LR KAM**

PREZIDENTAS ANTANAS SMETONA JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTIJOSE 1941-1944 METAIS

Vytauto Didžiojo universiteto profesorius dr. Juozas Skirius

I dalis

Š.m. kovo 10 d. sukanka 80 metų nuo Lietuvos Prezidento Antano Smetonos atvykimo į JAV su šeima. Ta proga spausdiname Vytauto Didžiojo universiteto profesoriaus dr. Juozo Skiriaus paruoštą straipsnį šia tema.

Du kartus Lietuvos prezidentu tapusio Antano Smetonos (1874-1944) biografijos gausiuose tyrinėjimuose yra likusių dar nemažai neišaiškintų klausimų ir net gyvenimo tarpinių. Vienas iš jų – tai A. Smetonos gyvenimas ir veikla JAV 1941-1944 metais. Tiesa, jo biografai šio tarpsnio neapeina, bet, deja, tik gana lakoniškai šį laikotarpį aprašo. O juk tai gana sudėtingas, gausus svarbių ir reikšmingų įvykių, kuriuose vienaip ar kitaip dalyvavo ar buvo susijęs A. Smetona, sprendimo laikotarpis. Viena iš svarbesnių problemų – tai A. Smetonos, kaip Lietuvos prezidento, atvykimas į JAV ir sutikimas išėivijos tarpe, srovių požiūris bei laikyvena jo ir tarpusavio atžvilgiu. Ne paslaptis, kad išėivijos tarpusavio santykiai net ir Lietuvai tragišku 1940-1944 metų ir vėlesniu laikotarpiu buvo pakankamai trapūs. Pirmas plačiau aprašęs prezidento apsisprendimą vykti į JAV ir epizodiškai aptaręs santykius su JAV lietuviais tautininkais, jo susitikimus su atskirų lietuvių kolonijų išėiviją buvo A. Smetonai artimas žmogus asmeninis sekretorius Aleksandras Merkelis¹. Jau jis atkreipė dėmesį į ne vienodą išėivijų reakciją į aukšto asmens atvykimą. Be to, autorius savo knygoje ištiesai perspausdino gana ilgą A. Smetonos 1940 m. lapkričio 12 d. laišką iš Portugalijos Lietuvos generaliniam konsului Niujorke Jonui Budriui, kuriam išdėstė savo apsisprendimo motyvus ir savo buvimo JAV viziją². Istorikas Alfonsas Eidintas, pasiremdamas A. Merkeliu publikuota medžiaga ir JAV lietuvių tautinės krypties veikėjų Kazio Karpiaus ir Vytauto Širvydo susirašinėjimų, šiek tiek palietė išėivijos srovių požiūrius. Anot autoriaus, „Smetonos dalyvavimas išėivijos organizacijų, išskyrus tautininkų, veikloje

trukdė joms, menkino jų veiklos efektyvumą. (...) srovės iš esmės buvo priešingos Smetonai”³. Istorikas Liudas Truska monografijoje, skirtoje nušviesti A. Smetonos vietą naujausiųjų laikų

istorikės Ingridos Jakubavičienės tyrime yra plačiau aprašytas amerikietiškas A. Smetonos gyvenimas, santykiai ne tik su JAV lietuviais, bet ir su šeima bei artimaisiais giminaičiais. Išsamiau aptarta A. Smetonos tragiška žūtis, laidotuvės ir pagerbimas⁶.

Rimtas žingsnis gieslėnėms studijoms – tai Vy-

Veršlininkas Juozas Bačiūnas su savo svečiais Tabor Farmoje: (iš kairės) Smetonų žentas Aloyzas Valušis, Marija Tūbelytė, J. Bačiūnas, A. Smetona, S. Smetonienė ir J. Tūbelienė. *Istorinės Prezidentūros nuotr.*

Lietuvos istorijoje, taip pat mėgina išryškinti prezidento atvykimo į JAV priežastis, pastebėti lietuvių išėivijos demokratinių srovių vėsoko ir net priešiško požiūrio priežastis: tai, kad A. Smetona savo kalbose pabrėždavo save Lietuvos prezidentu, išėiviai įtarė jį norinti po karo Lietuvoje atkurti diktatorišką savo valdžią⁴. Būtina pažymėti, kad gilesnė ir platesnė informacija apie A. Smetonos atvykimą į JAV ir pirmuosius jo gyvenimo mėnesius jau yra paskelbta keliuose straipsniuose⁵. Naujausiame

tauto Didžiojo universiteto Kaune *Išėivijos studijų centro* parengta ir publikuota solidi A. Smetonos korespondencija, apimanti jo tremties laikotarpį 1940-1944 metais⁷. Būtina pažymėti, kad šis susirašinėjimas su Lietuvos diplomatais ir JAV lietuvių veikėjais padės tyrinėtoji išsamiau atskleisti A. Smetonos veiklos motyvus, požiūrį į vienus ar kitus įvykius, taip

istorijos metraštis 2010 metai 2.- Vilnius, 2011, p. 77-92; Skirius J. Prezidento Antano Smetonos pirmieji mėnesiai JAV 1941 metais: iš Niujorko per Vašingtoną į Čikagą. *Inveniens quaero. Ieškoti, rasti, nenurimti.* Vilnius: VPU leidykla, 2011, p. 677-720;

- 6 I. Jakubavičienė. *Duetas: Antanas ir Sofija Smetonos.* Vilnius: Versus aureus, 2016, p. 342-389.
- 7 *Antano Smetonos korespondencija 1940-1944,* Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 1999, 676 p.

pat fiksuoti naujus, dar neaptartus faktus. Tiesa, daug laiškų nepateko į leidinį. Atėityje jį bus galima papildyti, nes dalis trūkstamų laiškų ir atsakymų į juos saugomi *Lietuvos centrinio valstybės archyvo* (toliau LCVA) Lietuvos atstovybių Vašingtone, Niujorke ir Čikagoje fonduose, Lozoraičių ir kitų Lietuvos veikėjų asmeniniuose archyvuose. Minėto leidinio įvadiniame straipsnyje L. Truska, pasiremdamas publikuojama korespondencija, aptaria A. Smetonos paskutinį gyvenimo laikotarpį po išvykimo iš Lietuvos, dau-

18 d. A.Smetona, gavęs JAV vizą, išvyko į Šveicariją, kurios sostinėje Berne išgyveno iki 1941 m. pradžios. Po to, 1941 m. sausio 11 d. persikėlė į Portugalijos sostinę Lisaboną⁹, kurioje praleido beveik tris savaites. Turėjo keletą susitikimų su Lenkijos atstovais. Vasario 1 d. laivu *Serpa Pinto* išplaukė iš Lisabonos ir vasario 14 d. Smetonos pasiekė Rio de Žaneirą, kur buvo sutiktas vietos valdžios pareigūnų bei vietos lietuvių, lankėsi pas Brazilijos prezidentą. Lietuvos pasiuntinys Pietų Amerikoje dr. Kazys Graužinis pranešė Lietuvos pasiuntiniui Vašingtone Povilui Žadeikiui, kad prezidentas A. Smetona su žmona laivu *Argentina* vasario 26 d. išplaukė iš Rio de Žaneiro ir kovo 9 ar 10 d. atvyks į Niujorką. Apie tai kovo 4 d. P. Žadeikis informavo JAV valstybės sekretorių¹⁰.

L. Truska nurodo keletą priežasčių, kodėl A. Smetona apsisprendė vykti į JAV: 1) ten gyveno daug lietuvių ir todėl buvo įmanoma dirbti Lietuvos labui; 2) tvirtas A. Smetonos įsitikinimas, jog karą laimėsiančios Vakarų šalys, todėl jų, o ypač JAV, žodis daugiausia lems atkuriant Lietuvos nepriklausomybę; 3) asmeninio pobūdžio priežastis – JAV ėjo daug lietuviškų laikraščių, A. Smetona tikėjosi surasiąs pragyvenimo šaltinį. Be to, jo artimieji, sūnaus ir dukros šeimos bei žmona skatino vykti į JAV¹¹.

(Bus daugiau)

- 9 1941 01 11 S.Tyszkiewicz'iaus slaptas raportas apie A.Smetonos atvykimą į Portugaliją, *Darbai ir Dienos*, 2009, nr. 52, p. 242.
- 10 1941 03 03 Lietuvos pasiuntinio JAV P.Žadeikio rašto Nr. 215 „Dėl Prez. Smetonos atvykimo į U.S.A.“ Lietuvos konsului Čikagoje P.Daužvardžiui nuorašas, *Lietuvos centrinis valstybės archyvas* (toliau – LCVA), f. 656, ap. 2, b. 302, l. 378; 1941 03 04 P.Žadeikio raštas Nr. 217 JAV valstybės sekretoriui Cordell Hull'ui, *Darbai ir dienos*, 2002, nr. 30, p. 323.
- 11 L.Truska, *Antanas Smetona ir jo laikai*, Vilnius: Valstybinis leidybos centras, 1996, p. 391; L.Truska, Paskutinieji Antano Smetonos gyvenimo metai, *Antano Smetonos korespondencija 1940-1944*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 1999, p. 7.

1 A. Merkelis, Tremtinio dalia, *Europos lietuvis*, 1964, nr. 1-35; A.Merkelis. *Antanas Smetona. Jo visuomeninė, kultūrinė ir politinė veikla*, New York, N.Y., 1964, p. 610-668.

2 Ten pat, p. 644-646.

PRENUMERUOKITE DIRVA

DIRVA
LAIPYLANDĖ SU SUKROMAIS
LIETUVOS GAMINIAIS

**METAMS - \$55,
PUSEI METŲ - \$40,
PIRMA KLA SE - \$78,
ORO PAŠTU Į UŽSIENĮ
METAMS - \$130.00**

8 L.Truska, Paskutinieji Antano Smetonos gyvenimo metai, *Antano Smetonos korespondencija 1940-1944*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 1999, p. 9.

GEROS MOTYVACIJOS PLIŪPSNIS

Sausio 24 d. vyko JAV lietuvių bendruomenės Krašto valdybos organizuota apylinkių ir apygardų atstovų nuotolinė konferencija. Joje dalyvavo per 80 atstovų iš bendruomenių, prisijungė ir visai neseniai į bendruomenės veiklą įsitraukę JAV lietuviai.

Idėja surengti tokio pobūdžio konferenciją Krašto valdyboje brandinta seniai, deja, dėl pandemijos nebuvo galimybės suorganizuoti susitikimo „gyvai“ ir jį teko nukelti beveik metams.

Konferencijos dalyvius pasveikinęs Krašto valdybos pirmininkas Arvydas Urbonavičius padėkojo aktyviems JAV lietuviams, kurių dėka jau 70 metų sėkmingai gyvuoja ši didžiausia už Lietuvos ribų veikianti lietuvių bendruomenė. Kaip pažymėjo konferenciją vedusi Krašto valdybos vykdomoji vicepirmininkė Austėja Sruoga, pirmą kartą surengtos tokio pobūdžio konferencijos ir kitų planuojamų ateityje pagrindinis tikslas - visokeriopa padėti vykdyti lietuvišką veiklą mažesnėse ir didesnėse lietuvių bendruomenėse siekiant, kad ir toliau JAV LB kaip organizacija būtų patraukli kuo daugiau JAV lietuvių ar lietuvių kilmės žmonių.

Prie konferencijos prisijungusi LR Seimo narė Dalia Asanavičiūtė pasidžiaugė aktyvia JAV lietuvių bendruomenės veikla, pristatė savo, kaip Seimo narės, atliekamą ir būsimus darbus bei patikino, jog ir toliau rūpinsis užsienio lietuviams aktualių klausimų

Š.m. sausio 24 d. JAV lietuvių bendruomenės Krašto valdybos organizuota apylinkių ir apygardų atstovų nuotolinė konferencija. *JAV lietuvių bendruomenės Krašto valdybos nuotr.*

sprendimu. Apie artėjančius XXIII Tarybos rinkimus ir dalyvavimą juose papasakojo Krašto rinkimų komisijos pirmininkė Ingrida Misevičienė, paragindama visus aktyviai registruotis ir balsuoti renkant XXIII Tarybą. Neseniai sudarytą ir jau pradėtą vykdyti JAV LB strateginį planą pristatė šio plano darbo grupės konsultantas Darius Sabaliūnas ir KV vicepirmininkė organizaciniams reikalams Janina Udrienė, kurios pastangomis plano kūrimo ir vykdymo darbai sparčiai juda į priekį. Tikimasi, kad strateginio plano vykdymas padės organizacijai lengviau apibrėžti savo misiją, tikslus ir jų įgyvendinimo būdus.

Apie informacijos sklaidos būdus ir priemones bei geresniam komunikavimui su apy-

linkėmis siūlomą platformą papasakojo KV administratorė Loreta Timukienė ir IT specialistas Juozas Kazlauskas. Jau įvykusius ir būsimus kultūrinius projektus pristatė Kultūros tarybos pirmininkė Giedrė Knieža, o su JAV LB 70-mečio paminėjimu susijusius planus - vicepirmininkė specialiejiems projektams Raminta Urbonavičienė. Džiugina suaktyvėjusi jaunimo veikla - apie ją kalbėjo vicepirmininkė jaunimo reikalams Marija Čyvaite, supažindinusi su jau atliktais darbais bei būsimais projektais, kurie bus vykdomi bendradarbiaujant su JAV lietuvių jaunimo sąjunga.

Lietuvių Fondo administratorė Jūratė Mereckienė supažindino su paraiškų dėl projektų finansavimo pildymo tvarka ir

pakvietė prisidėti prie LF stiprinimo bei tapti Fondo nariais. KV vicepirmininkas finansams Algis Mikuckis pristatė finansų tvarkymo gaires. Kitą mėnesį planuojamas seminaras finansų tvarkymo apylinkėse ir apygardose klausimais.

Pertraukėlės metu konferencijos dalyviai galėjo pažiūrėti Arvydo Reneckio sukurta filmą „Lietuvių Chartai - 70“, o programos „Svajonių dirbtuvės“ autorė ir lektorė Lina Daniėnė įtaigiai kalbėjo apie tai, kas galėtų motyvuoti kiekvieną iš mūsų savanoriškai veiklai bendruomenėje.

Po pranešimų konferencijos dalyviai susirinko nedidelėmis grupėmis virtualiuose kambariuose, kur turėjo galimybę padiskutuoti, pasidalinti gerąja patirtimi ir pateikti

siūlymus dėl 70-mečio paminėjimo. Po to vyko kiekvienos grupės idėjų pristatymas ir buvo diskutuojama, kaip būtų galima įdomiai ir originaliai paminėti organizacijos jubiliejų, tokiu būdu į lietuvišką veiklą įtraukiant kuo daugiau naujų narių, ypač jaunimo. Po konferencijos sulaukta nemažai gerų atsiliepimų, vienas iš jų: „Noriu pasidalinti, kad konferencija nepailgo, gavau daug informacijos ir, kas galbūt netikėta, gavau geros motyvacijos pliūpsnį“ (Kristina iš Colorado). Atrodo, tokie susitikimai yra reikalingi, tad panašios konferencijos planuojamos ir ateityje. Renginio rėmėjas - Lietuvių Fondas.

JAV lietuvių bendruomenės Krašto valdybos informacija

RUSIJA

Maskvos lietuviams pristatyti šiais metais ambasados planuojami renginiai

Sausio 29 d. susitikime su Maskvos lietuviams ambasadorius E. Bajarūnas pristatė šiais metais planuojamus ambasados renginius ir kvietė Maskvos lietuvius bendradarbiauti juos organizuojant.

Maskvos lietuvių kultūros bendrijos pirmininkė K. Momziakova informavo, kad šių metų pabaigoje bendrija minės įsikūrimo 30-etį, susitikime dalyvavusi Maskvos J. Baltrušaičio vidurinės mokyklos direktorė priminė apie kitais metais minėsimą mokyklos įsikūrimo 30-etį.

Maskvos jaunimui atstovavusi M. Bepamiatnova pasiūlė labiau išnaudoti socialinius tinklus siekiant į bendruomenės veiklą pritraukti daugiau jaunimo.

LR URM

Su Irkutsko lietuvių bendruomenės ambasadorius E. Bajarūnas aptarė, kaip į bendruomenės veiklą aktyviau įtraukti jaunimą. **LR URM**

Ambasadorius su Krasnojarsko lietuviams bendravo nuotoliniu būdu

Ambasadorius E. Bajarūnas pradėjo nuotolinių susitikimų su Lietuvos bendruomenėmis Rusijoje ciklą. Pirmajame sausio 15 dieną vykusiam susitikime su Krasnojarsko lietuvių bendruomenės pirmininku A. Rasiuliu aptartos tokios temos, kaip tremtinių įamžinimo vietų Krasnojarsko krašte sutvarkymas, sekmadieninių lietuviškų mokyklėlių galimybės mokytis

lietuvių kalbos nuotoliniu būdu, taip pat aktualijos dėl dokumentų pateikimo dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo tremtiniams bei jų palikuoniams.

LR URM

Su Irkutsko lietuvių bendruomenės ambasadorius E. Bajarūnas aptarė, kaip į bendruomenės veiklą aktyviau įtraukti jaunimą

Sausio 22 d., tęsdamas savo nuotolinių susitikimų su Lietuvos bendruomenėmis Rusijoje ciklą, ambasadorius E. Ba-

jarūnas susitiko su Irkutsko lietuvių bendruomenės pirmininke J. Kudirkaite. Per susitikimą aptarta, kaip šiemet bus minimas Irkutsko lietuvių bendruomenės įsikūrimo jubiliejus, taip pat kalbėta apie tremtinių kapų ir palaidojimo vietų tvarkymą, apie siekius į bendruomenės veiklą labiau įtraukti jaunimą, apie lituanistinio ugdymo nuotoliniu būdu galimybes. Ambasadorius pažadėjo šiemet aplankyti Irkutsko lietuvius, taip pat pažymėjo, kad pastaraisiais metais stebėdamas aktyvų Lietuvos jaunimo įsitraukimą į socialinę veiklą, matytų Lietuvos ir Rusijos lietuvių jaunimo galimą bendradarbiavimą rengiant ir įgyvendinant bendrus socialinius projektus. **LR URM**

Buriatijos lietuviams aktualūs klausimai aptarti nuotoliniame susitikime

Vasario 5 d. Buriatijos lietuviams aktualius klausimus nuotoliniu būdu Lietuvos ambasadorius Maskvoje E. Ba-

jarūnas aptarė su Buriatijos lietuvių tautinės-kultūrinės bendrijos pirmininku B. Razgumi. Bendrijos pirmininkas pasidžiaugė, kad net ir per pandemiją bendruomenei pavyko tęsti lietuvių kalbos mokymą Buriatijos lietuviškoje mokyklėlėje, įdiegus nuotolinį mokymąsi, taip pat pabrėžė, kad bendruomenė labai palankiai vertina Rusijos lietuviams Lietuvoje organizuojamus lietuvių kalbos kursus, kurių metu toli gyvenantys Rusijos lietuvaičiai turi galimybę tiek palavinti kalbos įgūdžius, tiek gyvai pamatyti Lietuvą, ir tikisi, kad praėjusiais metais dėl COVID-19 neįvykę kursai bus rengiami ir ateityje. Ambasadorius E. Bajarūnas padėkojo bendrijos pirmininkui B. Razgui už lietuvių puoselėjimą tolimame krašte, už aktyvią bendruomenės veiklą pristatant Lietuvą visame regione ir už rūpestį išsaugant tremtinių kapų ir palaidojimo vietas.

LR URM

DĖMESYS ŽMONĖMS – SVARBIAUSIAS DĖMUO DIASPOROS POLITIKOJE

Dalia Henke, Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkė.

R. Danisevičiaus nuotr.

Neseniai paminėję Sausio 13-osios 30-metį, dar kartą prisiminėme Laisvės gynėjus ir jų aukos prasmę bei esmę. Už laisvę ir demokratiją reikia ne tik kovoti, bet ir ją GINTI. Ypač tai svarbu šių dienų kontekste, žvelgiant į kaimynus baltarusius, ukrainiečius, taip pat – pastarųjų savaičių Rusiją ar net JAV, kai buvo šturmuojamas Kapitolijus.

Ar prieš tris dešimtmečius apginta laisvė bus gyvybinga, priklauso nuo kiekvieno iš mūsų – ir Lietuvoje, ir išeivijoje. Būdama ES ir NATO, Lietuva turi vienas geriausių savo istorijoje sąlygų stiprėti ir klestėti. Kartu – ir patirti grįžtamosios migracijos augimą.

Pasaulio lietuvių bendruomenė (PLB) vienija jau 51-oje valstybėje esančias lietuvių bendruomenes, Lietuvos patriotus ir mūsų šaliai atsidavusius žmones, veikia daugiau kaip 230 lituanistinių mokyklų, kelios dešimtys tautinių šokių kolektyvų, chorai, teatrai, sporto klubai, sielovada, bibliotekos. Tai tik trumpa lietuvių bendruomenių veiklos santrauka.

Lietuvybės puoselėjimo veiklą skatina ir jau 26 metus veikianti Lietuvos Respublikos Seimo ir PLB komisija, orientuota į Lietuvos ryšius su išeivija ir bendras pastangas kurti globalią, modernėjančią Lietuvą.

Esame dėkingi Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkei, visai Seimo valdybai ir visiems Seimo nariams, kurie, skaičiuojant nuo 1995-ųjų, kai buvo įkurta ši komisija, pirmą kartą istorijoje vieningai balsavo už komisijos tęstinumą. Vieniškai toliau rašoma šios unikalios ir svarbios komisijos istorija ir sklandžiai pradeda darbas, nors ir pandemijos sąlygomis.

Kokie gi bus šios komisijos veiklos prioritetai įgyvendinant diasporos politiką? Esminis ir svarbiausias tikslas – dėmesys žmonėms.

Tris šio tikslo aspektus reikėtų išskirti kaip ypatingos svarbos:

1. Dėmesys lituanistiniam švietimui, kultūrai.

Atsižvelgiant į skaitmenizavimą ir inovacijas šioje srityje, pereinant prie virtualių lituanistinių pamokų, virtualaus lietuvių kalbos mokymo, būtina į tai investuoti ir pritaikyti inovacijas.

Taip pat būtina skirti daugiau dėmesio tėvams, įkvėpiant juos suprasti lietuvių kalbos mokymosi svarbą jų vaikams, jiems reguliariai ir įtaigiai pateikiant moksliskai grįstus argumentus.

Taip pat svarbu skatinti užsienyje veikiančių šokių kolektyvų, chorų ar teatrų veiklą. Motyvuoti jų vadovus ir su-

teikti sąlygas jiems užmegzti ryšius su kolegomis iš viso pasaulio ir reguliariai savo žinias tobulinti Lietuvoje, nors veikla ir grįsta visuomeniniais pagrindais.

2. Dėmesys užsienyje gyvenančių lietuvių pilietiškumui skatinti. Ir ne tik per rinkimus.

Pasižiūrėkime į pilietiškumo sąvoką plačiau: tai ir aktyvus dalyvavimas valstybės valdyme, jo kontrolėje, reikalui esant ir ginant ar garsinant Lietuvos vardą, domėjimasis ir rūpinimasis Lietuvos aktualijomis, savanoriavimas.

Jeigu kalbame apie pilietiškumo skatinimo aspektą, noriu pasidžiaugti, kad pirmą kartą Lietuvos parlamento istorijoje turime vieną Pasaulio lietuvių apygardoje užsienyje balsavusių Lietuvos Respublikos piliečių išrinktą Seimo narę – Aušrinę Armonaitę.

Pasaulio lietuvių apygardoje buvo renkamas vienas, o gavome, drįstu teigti, mažiausiai penkis, iš jų beveik visi – mano minėtos komisijos nariai. Tai Rūta Miliūtė, Andrius Bagdonas, Linas Jonauskas ir komisijos pirmininkė Dalia Asanavičiūtė.

Dar kartą sveikiname visus juos ir džiaugiamės, kad garbingai dalyvavote rinkimuose Pasaulio lietuvių apygardoje ir tapote mūsų draugais bei diasporos ekspertais. Buvo be galo įdomūs politiniai debatai, organizuoti visame pasaulyje įvairių lietuvių bendruomenių. Pasidžiaugsiu, kad vieninteliai, kurie vyko gyvai, buvo Berlyne, man pačiai su komanda teko juos organizuoti.

Džiaugiuosi, kad šios komisijos darbe nebe naujokai yra ir kiti gerbiami Seimo nariai – Stasys Tumėnas ir Vytautas Juozapaitis, turintys didelę patirtį ir jau tapę išeivijos ekspertais, PLB draugais.

Esame tikri, kad vienas svarbiausių komisijos veiklos

leitmotyvų bus ir pilietybės išsaugojimo klausimas, kurį akcentuojame jau dešimtmetį.

Tad mūsų klausimas Seimo nariams ir Lietuvos institucijoms išlieka: ar tikrai lauksime dar 4 metus iki kito referendumo, kuris gali taip pat neįvykti?

Ar tikrai susitaikysime su tuo, kad Lietuvos valstybė kasmet praranda mažiausiai 1 100 Lietuvos Respublikos piliečių (Migracijos departamento duomenys), nes pagal galiojančius įstatymus išvykusiesiems po 1990-ųjų negalima išsaugoti Lietuvos Respublikos pilietybės, jeigu dėl kokių nors priežasčių įgijo kitos šalies pilietybę?

Kita vertus, kaip matome iš žiniasklaidos, yra Lietuvos pilietybės atkūrimo atvejų asmenims iš Pietų Afrikos, Izraelio ar kitur, kurie net nežino, kur Lietuva yra, nekalbant apie tai, kad neturi lietuvių kalbos, mūsų kultūros žinių pagrindų.

3. Anksčiau ar vėliau reikės grįžti prie adekvataus projektų finansavimo klausimo.

Naujai pervadinant Užsienio lietuvių departamentą Globalios

lietuvių, jos papildė PLB išdą. Tai nėra daug, bet gera pradžia. Noriu pakviesti prisidėti prie šio fondo kapitalo augimo.

Galime tik pasvajoti, bet gal kada nors, po dar 26 metų, „Globalios Lietuvos“ programa bus visiškai finansuojama šio fondo palūkanomis.

Noriu tik priminti, kad tiek PLB valdybos nariai, o mūsų yra 12-a, tiek PLB atstovai šioje komisijoje, kurių su pavaduotojais yra 20, tiek 51 valstybėje esančių lietuvių bendruomenių aktyvistai, tiek daugelis 230 lituanistinių mokyklų mokytojų, chorų ir šokių kolektyvų vadovų – mes visi dirbame visuomeniniais pagrindais, savanoriškai, be jokio finansinio atlygio.

Taip pat noriu atkreipti dėmesį į šiuo metu ruošiamą medžiagą PLB knygai pavadinimu „Pasaulio lietuvių bendruomenė – per 30 Lietuvos nepriklausomybės metų 1990–2020“.

Vienas iš šios knygos pirmos dalies skyrių bus skirtas PLB finansiniam indėliui pateikti ir įvertinti per 30 Lietuvos nepriklausomybės metų („Materialus

ir finansinis PLB indėlis, labdaros, atstatant Lietuvos valstybę“).

Sutikite, kad ideologinę, patriotiškumo ir lietuviybės išsaugojimo išraiškos svarbą valstybei sunku finansiškai pamatuoti, bet, tikiuosi, ši surinkta informacija pagaliau atskleis ir padės įvertinti diasporos finansinį indėlį į Lietuvos raidą per pastaruosius 30 metų.

Tad adekvatus

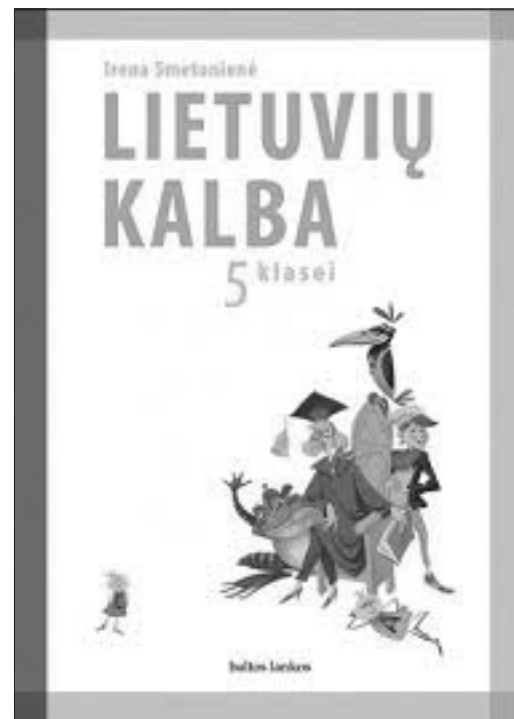
„Globalios Lietuvos“ programos finansavimas, parodant dėmesį žmonėms, stiprintų saitus su Lietuva ir atskleistų diasporos įvertinimą bei svarbą. Taip taip pat vienas iš neatsiejamų dėmenų kalbant apie diasporos politiką.

Įprasminkime konkrečiais darbais ir stiprinkime šią komisiją nepamiršdami, kokiomis pastangomis buvo kovojama už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

Rodykime dėmesį žmonėms, kurie dirba neįkainojamą darbą lietuviybės labui. Skirkime pakankamai lėšų projektams ir konkrečiai veiklai.

Tikiuosi, kad po ketverių metų džiaugsimės rezultatais, stiprinančiais tiltus su Lietuvos diaspora ir prisidedančiais prie gerovės valstybės kūrimo.

Dalia Henke, Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkė

Lietuvių kalbos vadovėlis.

Lietuvos departamentu turi būti užtikrintas ir projektais grįstas finansavimas. Ši tema reikalauja platesnės diskusijos ir šioje komisijoje.

Investuoti į diasporos politiką – nereikia plėsti biurokratinį aparatą, bet skirti didesnę ir solidų finansinį dėmesį lietuvių bendruomenių projektams, lituanistiniam švietimui, kalbos ir tapatybės išlaikymui per sportą, tautinius šokius, chorus ar tradicines šventes. Užtikrinti istorinės atminties išsaugojimą, skleidžiant žinių apie Lietuvą pasaulyje per Lietuvos įvaizdžio kūrimą, stiprinant lietuvių bendruomenes.

Jeigu kalbame apie finansavimą, noriu pasidžiaugti PLB ateities fondu, kuris buvo įkurtas prieš metus. JAV lietuvių administruojamame fonde šiuo metu sukaupta 13 100 JAV dolerių. Jau šiais metais buvo uždirbta daugiau kaip 300 dolerių pa-

Lietuvos Respublikos piliečio pasas.

LRT nuotr.

KULTŪROS FORUME – DĖMESYS UNESCO PASAULIO KULTŪROS IR GAMTOS PAVELDO APSAUGOS KONVENCIJAI

Vasario 11 d. nuotoliniu būdu Lietuvos Respublikos Prezidento iniciatyva surengtas kultūros forumas „Lietuva ir UNESCO: ar vykdomė pažadą sau ir pasauliui?“. Jame aptartos svarbiausios aktualijos, išskirtinę vertę turinčių UNESCO Pasaulio paveldo vietovių Lietuvoje apsaugos juridiniai aspektai, valdymo problemos, įveiklinimo, tyrimų, edukacijos, bendruomenių įtraukimo klausimai.

Forumu siekta atkreipti dėmesį į reikšmingas sukaktis: šiemet minime Lietuvos įstojimo į UNESCO 30-metį, o kitąmet sukaks 30 metų, kai mūsų šalis prisijungė prie UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos. Tačiau jos nuostatai vis dar neintegruoti į nacionalinę Lietuvos teisę. Siekiant paspartinti šios problemos sprendimą forumo buvo pristatyta keletas galimų teisinio reglamentavi-

mo būdų ir nuspręsta suburti darbo grupę, kuri iki vasaros pateiktų savo pasiūlymus. Pasak kultūros ministro Simono Kairio, UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijoje pirmą kartą įtvirtintas principas, kad pasaulio paveldas priklauso visai žmonijai, o atsakomybė už jo objektų išsaugojimą ir perdavimą ateities kartoms tenka ne tik konkrečiai šaliai, kurioje tie objektai yra, bet ir visai tarptautinei bendruomenei.

„Nors UNESCO viešojoje erdvėje dažnai bandoma pateikti kaip apribojimų rinkinį, džiaugiuosi, kad vis dažniau suvokiame, jog ši organizacija siejama su didžiule garbe, galimybėmis ir turizmo potencialu. Kalbėdami apie UNESCO dažnai kalbame apie paveldą, bet dažnai užmirštame, kad ši organizacija apima platesnį temų spektrą.

Džiugu, kad šiandienos diskusijoje vyravo supratimas kalbant apie UNESCO labiau

EPA-ELTA nuotr.

akcentuoti darnų vystymąsi, kokybę, kurie yra nesvetimi šiuolaikinei visuomenei ir valstybei. Taigi kviečiu UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvenciją įvertinti kaip didžiulę

galimybę žengti reikšmingą žingsnį į priekį, galimybę iš naujo įvertinti Pasaulio paveldo statuso reikšmę ir ją lydinčią atsakomybę”, – kalbėjo ministras S. Kairys.

Į UNESCO Pasaulio pa-

veldo sąrašą įrašytas Vilniaus istorinis centras, Kuršių nerija, Kernavės archeologinė vietovė ir Struvės geodezinis lankas. Į šį statusą taip pat pretenduoja Kauno modernizmo architektūra.

LR KM

IŠRINKTI 2021 M. GABRIELĖS PETKEVIČAITĖS-BITĖS ATMINIMO MEDALIO „TARNAUKITE LIETUVAI“ LAUREATAI

Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medalis „Tarnaukite Lietuvai“.

LRS

2021 m. vasario 12 d. pranešimas žiniasklaidai

Seimo Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliai „Tarnaukite Lietuvai“ kandidatų vertinimo komisijos vasario 12 d. posėdyje aptarė pateiktus kandidatus ir slaptu balsavimu išrinkti 2021 m. Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliai „Tarnaukite Lietuvai“ laureatai:

už filantropinę veiklą, ypač jaunų žmonių saviraiškos skatinimą ir rėmimą:

Jolita Donėlienė,
Vilius Gužauskis,
Aldona Širvinskienė,
Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė;

už parlamentarizmo tradicijų puoselėjimą, pilietiškumo ir demokratijos skatinimą:

Angelė Jakavonytė,

Vytautas Kolesnikovas,
Auksutė Ramanauskaitė Skokauskienė,
Danguolė Žiūkienė;
už savanorystės kultūros sklaidą Lietuvoje:

Jonas Dragūnas,
Genovaitė Kačiūskienė,
Gabrielius Liaudanskas,
Luka Sinevičienė;

už visuomeniškai aktualią publicistiką, ugdančią tautiškumą ir dvasines vertybes:

Adomas Butrimas,
Leopoldas Rozga,
Zita Vėžienė,
Antanas Žilinskas.

Medalis skiriamas siekiant skatinti Lietuvos visuomenę ir užsienio lietuvių bendruomenę neatlygintinai dirbti valstybės labui ir jos gerovei, reikšti ir įgyvendinti pozityvias idėjas, brandinančias visuomenės pilietiškumą, tautinę savimonę

LAISVĖS KOVŲ IR VALSTYBĖS ISTORINĖS ATMINTIES KOMISIJA SIŪLO 2022 METUS PASKELBTI JONO MEKO METAIS

2021 m. vasario 12 d. pranešimas žiniasklaidai

Vasario 11 d. Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija užregistravo Seimo nutarimo projektą „Dėl 2022 metų paskelbimo Jono Meko metais“ (XIV-211).

Komisija, atsižvelgdama į tai, kad 2022 m. gruodžio 24 d. sukanka 100 metų, kai gimė avangardinio kino kūrėjas ir kino kritikas, rašytojas ir poetas Jonas Mekas, siūlo 2022 metus paskelbti Jono Meko metais.

J. Meko avangardinė kino ir literatūrinė kūryba buvo itin svarbi pasaulinei kultūrai

ir kultūrinę sąmoningumą. Medalis už visuomeninę veiklą skiriamas fiziniams ir juridiniams asmenims – Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių piliečiams, piliečių bendruomenėms, asociacijoms ir kitiems asmenims, atitinkantiems medaliai skyrimo kriterijus. Kandidatūras medaliui teikia valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos, asociacijos, mokslo, mokymo, kultūros įstaigos, piliečių bendruomenės, labdaros organizacijos ir kiti juridiniai asmenys.

Seimo kanclerio įsakymu penkeriems metams yra sudaryta kandidatų vertinimo komisija, kuri svarsto pateiktas kandidatūras ir išrenka medaliai laureatus.

Komisijos pirmininkas Stasys Kašauskas

Jonas Mekas.

LRT stop kadras

ir naujų meno formų paieškai. Ji formavo visuomenės istorinę sąmonę, skatino neprarasti lietuviškumo ir garbino Lietuvos vardą.

J. Mekas nuo 1949 m. gyveno ir kūrė Jungtinėse Amerikos Valstijose, bet niekada nepamiršo savo šaknų.

LRS

LIETUVAI EUROPOS ATMINIMO IR SOLIDARUMO TINKLE ATSTOVAUS KAUNO IX FORTO MUZIEJUS

Lietuva oficialiai priimta į Europos atminimo ir solidarumo tinklo (angl. *European Network Remembrance and Solidarity, ENRS*) stebėtojų grupę, o Lietuvai šioje organizacijoje atstovaus Kauno IX forto muziejus, praneša Kultūros ministerija.

Europos atminimo ir solidarumo tinklas – tai 2005 metais įsteigta nevyriausybinė organizacija, kuri akademiniais tyrimais, publikacijomis, parodomis, tiriamaisiais vizitais ir kitomis veiklomis siekia stiprinti dialogą 20 a. Europos istorijos tema, prisidėti kuriant bendrą europietišką atminties kultūrą, grindžiamą tarpusavio

pasitikėjimo dvasia. Ypatingas dėmesys skiriamas diktatūrų, karų ir socialinio pasipriešinimo istorijai.

„Tikiu, kad galimybė bendradarbiauti su Europos atminimo ir solidarumo tinklo partneriais prisidės prie geresnio istorinės atminties suvokimo, atvers naujų perspektyvų ir požiūrio taškų, paskatins taip trūkstamas diskusijas visuomenėje, taip pat suteiks galimybę tiek Lietuvai, tiek Kauno IX forto muziejui būti labiau matomiems ir išgirstiems tarptautinėje erdvėje”, – sako kultūros ministras Simonas Kairys.

LRT

PRISIMENANT DR. ROMĄ BATŪRĄ

Dr. R. Batūra Lemonte, IL, Kryžių kalnelyje, šalia Žalgirio mūšiu atminti skirto paminklo.
V. Rutkauskienės asmeninio archyvo nuotr.

Š. m. vasario 2 dieną netekome istoriko, visuomenės veikėjo, humanitarinių mokslų daktaro Romo Batūros (1937 03 27 – 2021 02 02). 2010 m. Amerikos lietuvių filatelistų draugijos „Lietuva“ kvietimu, minint Žalgirio mūšio 600 m. jubiliejų, dr. R. Batūra lankėsi Čikagoje ir dalyvavo renginiuose – skaitė pranešimus pristatant Žalgirio mūšio istoriją ir jo reikšmę.

1960–1967 m. Romas Batūra dirbo Istorijos institute, 1967–1972 m. ėjo Kultūros ministerijos Mokslinės metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos pirmininko pareigas. 1972 m. – istorijos mokslų kandidatas, 1972–1990 m. dėstė Vilniaus universitete, nuo 1978 m. – docentas. Nuo 1990 m. R. Batūra pradėjo eiti Vilniaus pedagoginio universiteto Lietuvos istorijos katedros vedėjo pareigas, 2006 m. tapo Karo akademijos docentu, 1993 m. gruodžio mėn.–2000 m. – Sąjūdžio tarybos pirmininkas. R. Batūra buvo Lietuvos kultūros fondo prezidento narys, Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbų „Istorija“ redakcinės kolegijos narys, Visuotinės lietuvių enciklopedijos bendradarbis.

Svarbiausi veikalai: *Lietuvių karas su kryžiuočiais* (su kitais, 1964), *Lietuvos pilys* (su kitais, 1971), *Lietuva tautų kovoje prieš Aukso ordą* (1975), *Lietuvos pergalė Šiaulių (Saulės) mūšyje 1236 m.* (2005), *Lietuvos laisvės kovų vietos* (2008). Spaudai lietuvių kalba parengė (iš lotynų kalbos vertė Leonas Valkūnas) *Petro Dusburgiečio Prūsijos žemės kroniką* (1985). Parengė leidinius: *Lietuvos kultūros paminklų sąrašas* (su kitais, 1973), *Lietuvos Sąjūdis ir valstybės atkūrimas* (1998), *Baltijos kelias – kelias į Laisvę* (1999), *Siekiant nepriklausomybės: Lietuvos Sąjūdžio spauda 1988–1991 m.* (2005). Svarbiausiame savo veikalė „*Lietuva tautų kovoje prieš Aukso ordą*“ pirmą kartą tyrė Lietuvos

santykius (iki 1363 m.) su mongolais–totoriais, pateikė platų panoraminį vaizdą, kas grėsė Europos tautoms ir kas tą grėsmę sutvardė. Savo darbuose mokslininkas yra pateikęs analizę, istoriškai įvertinęs Mėlynųjų vandenų mū-

Renginio metu Balzeko lietuvių kultūros muziejuje. Iš kairės: istorikė V. Rutkauskienė, dr. R. Batūra, JAV lietuvių visuomenės veikėjas, Lietuvos garbės konsulas Floridoje Stanley Balzekas.
V. Rutkauskienės asmeninio archyvo nuotr.

šio pergalę 1362/1363-siais, nagrinėjo sukilimus prieš carinę Rusiją įrodant siekį ir reikšmę atkuriant jau savarankišką Lietuvos valstybę.

Prisiminimais apie dr. Romą Batūrą su „Dirvos“ skaitytojais dalijasi istorikė, Valdovų rūmų atstatymo Paramos komiteto narė, JAV LB XXII Tarybos narė, Lietuvos istorijos mylėtojų ir ieškotojų klubo narė Violeta Rutkauskienė ir Kartografijos ir sfragistikos mokslinių tyrimų centro direktorius, Amerikos lietuvių filatelistų draugijos „Lietuva“ narys inž. Rimantas A. Kunčas-Žemaitaitis. „Istoriką dr. Romą Batūrą pirmą kartą sutikau universitete per stojamuosius egzaminus, – prisimena Violeta Rutkauskienė, – vėliau, antrame ir trečiame kurse, jis mums dėstė istoriją. Tačiau artimiau mums susipažinti teko jau Amerikoje, kuomet jis lankėsi Čikagoje, Žalgirio mūšio 600 m. jub-

Žalgirio mūšiu atminti skirtas medalis. V. Rutkauskienės asmeninio archyvo nuotr.

iliejiniuose renginiuose. Rengiantis šiam minėjimui Amerikos lietuvių filatelistų draugija „Lietuva“ nusprendė iš Lietuvos pakviesti vieną žymiausių to meto Lietuvos istorikų, viduramžių specialistą dr. Romą Batūrą.

muziejų, archyvų, pajusti, kuo čia gyvena Amerikos lietuviai. Prisimenu, kaip jis labai norėjo pamatyti Mičigano ežerą. Man jį nuvežus miela buvo žiūrėti į mokslininko susitikimą su Mičiganu ir džiaugsmą rankomis liečiant ir pliuskenti jo vandenį, žvelgiant į ežero tolius ir iš kito kranto tolumoje pro rūką kylančią Čikagos panoramą. Paprastas, nuoširdus ir didžiai patriotiškas istorikas R. Batūra liko jį sutikusių Čikagos lietuvių atmintyje”. Rimantui Kunčai-Žemaitaičiui, kurio šeimos namuose viešnagės metu buvo apsistojęs dr. R. Batūra, neišdildomą įspūdį paliko jo apsilankymas Maironio lituanistinėje mokykloje Lemonte, kur jis dalyvavo susitikime su mokiniais ir mokytojais. Mokinius taip sužavėjo istorijos mokslų daktaras ir jo pasakojimas apie Žalgirio mūšį, jog šie pakvietė jį pasilikti ir dėstyti mokykloje istoriją. „Nuvykus į Lietuvių tautines kapines, – prisimena R. Kunčas-Žemaitaitis, – mokslininkas nuoširdžiai išgyveno lankydamas mūsų istorinių asmenybių kapus, ypač jį sujaukino tremtiniams skirtas paminklas, prie kurio ilgai stovėjo susimąstęs. R. Batūra buvo didelis eruditas ir išskirtinai kuklus žmogus, savyje išsaugojęs pamatines vertybes, meilę savo tautai ir atsakomybę prieš savojo krašto istoriją, taigi, pasak Violetos Rutkauskienės, iš istorijos lauko išseina didieji mūsų istorikai ir, deja, kol kas nematyti, kas galėtų juos pakeisti”.

„Dirvos“ korespondentė Živilė Gurauskienė, el. p. dirva.press@gmail.com

Po Žalgirio mūšio 600 m. jubiliejui skirto minėjimo. Iš kairės: R. Kunčas-Žemaitaitis, S. Kuprys, R. Batūra, V. Rutkauskienė, J. Kuprys, J. Variakojis, A. Barniškis. V. Rutkauskienės asmeninio archyvo nuotr.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

KUNIGAS, MĄSTYTOJAS, MOKYTOJAS. JONAS JŪRAITIS

2020-ųjų metų pabaigą kuplią Pasaulio lietuvių bendruomenės darbų kraitę pripildė solidi knyga apie iškilų ir principingą asmenybę, sugebėjusią krikščioniškas mintis ir vertybes įgyvendinti kasdienybėje. Pasaulio lietuvių bendruomenės Kultūros reikalų komisijos bei Šveicarijos lietuvių bendruomenės pirmininkės, LUMA garbės narės Jūratės Caspersen rūpesčiu ir iniciatyva atsirado ši knyga. J. Caspersen būrė autorius, koordinavo šios knygos išleidimą. Knyga išleista Lietuvoje, Kaune, Pasaulio lietuvių centro, leidybą finansavo „Seelsorgestiftung Litauen“ (Šveicarija).

Knygos rengimo grupę sudarė Jūratė Caspersen, Vaidilė Šumskienė, Kęstutis Kėvalas, Jonas Čepinskis, Gediminas Karoblis, Virginija ir Vygantas Malinauskai. Grupės nariams teko nemažai bendrauti su daugeliu žmonių Lietuvoje, Italijoje, Vokietijoje ir Šveicarijoje. Surinkti atsiminimai knygoje sudėti pagal kunigo gyvenimo ir veiklos chronologiją: Lietuva 1926 - 1944 ir 1992 - 2001, Roma - 1945 - 1950, 1991 - 1992, Šveicarija - 1951 - 1991, 2001 - 2010.

Tekstai pateikiami lietuvių ir vokiečių kalbomis. Antroji knygos dalis su originaliais autorių tekstas skirta vokiškai kalbančiam auditorijai. Trečiojoje knygos dalyje pateikiama dvidešimt prof. kun. Jono Jūraičio sekmadienių „pamokslėlių“. Tuos „pamokslėlius“ kunigas J. Jūraitis (Šveicarijoje vartota pavardė Johannes Juraitis) apie 50 metų, kur bebūtų gyvenęs, publikavo Šveicarijos Valė kantono laikraščiuose.

2020 metų spalio 30 d. buvo minimos kun. J. Jūraičio mirties

KUNIGAS
MĄSTYTOJAS
MOKYTOJAS

Jonas Jūraitis

Naujos knygos viršelis.

Autorės nuotr.

10 metinės. Tai datai paminėti ir buvo rengiama knyga. Kas gi šis žmogus? Kokį jį prisimena amžininkai, studentai, žmonės, bendravę su šia ypatinga asmenybe?

Kun. Jonas Jūraitis buvo karo pabėgėlis, penkis dešimtmečius praleidęs emigracijoje. Gimęs Vilkaviškio apskrityje, Alvito valsčiuje, Boblaukio kaime ūkininkų Uršulės Arminaitės Juraitienės ir Antano Juraičio šeimoje. Pradžios mokslai, Vilkaviškio gimnazija, nepaprastas dvasinis ryšys su šeima ugdė, brandino Joną Jūraitį, kuris nedvejodamas pasirinko kunigystę. Tačiau atėjo nelemtieji 1941-ieji metai, pirmosios skaudžios patirtys ir regėjimai ir vis sunkėjanti Lietuvos ir lietuvių padėtis „ištrėmė“ jauną, vos aštuoniolikos sulaukusį Joną. Tėvo paskatintas, J. Jūraitis paliko Lietuvą 1944 metais. Pasiekęs Vokietiją tęsė studijas Eichšteto Aukštesniojoje teologijos-filosofijos mokykloje ir kunigų seminarijoje. Jau 1945 m. kartu su kitais 20 klierikų J. Jūraitis buvo išsiųstas studijoms į Romą. 1950 metais apsigynė filosofijos licenciatą ir buvo išventintas į kunigus, o

nemažai prisiminimų. Kunigo Jono Jūraičio švietus atminimas saugojamas ir Vilniaus šv. Juozapo seminarijoje, kur ilgus metus seminarijos bibliotekoje dirbo Irena Aleksandravičienė. Ji prisimena kunigą kaip didį meno mylėtoją, dosnų seminarijos rėmėją ir mecenatą, kurio rūpesčiu buvo padovanota keletas unikalų kultūros ir meno vertybių. Kunigas J. Jūraitis bičiuliavosi su žymiu Šveicarijos lietuvių bendruomenės garbės pirminku, veterinarijos gydytoju dr. Vaclovu Dargužu-Hoferiu, kuris domėjosi Lietuvos valstybės istoriniais dokumentais. Jo kolekcijoje buvo vertingas Lietuvos ir kitų šalių XVI-XX a. kartografijos rinkinys. Tos bendrystės rezultatas - seminarijai perduotas vienas reikšmingiausių Lietuvos istorijos ir kultūros paminklų - kunigaikščio M. K. Radvilos 1613 metų žemėlapis. Vėliau atkeliavo į Lietuvą (ne tik seminariją, bet ir Vilniaus universitetą) daug vertingų meno kūrinių. Kaip mena prisiminimų autoriai, kunigas J. Jūraitis buvo ne tik meno mylėtojas, bet ir Knygos žmogus. Dalis vertingų rinkinių padovanota seminarijai. Tačiau viena iš kunigo svajonių - padovanoti vertingą filosofinės-teologinės literatūros kolekciją Lietuvai taip ir nesusėta įgyvendinti. Ženklų pėdsaką kunigas J. Jūraitis paliko Šveicarijos lietuvių bendruomenės narių atmintyje. Kaip prisimena p. Jūratė Caspersen, prof. J. Jūraitis ilgus metus buvo pasišventęs Šveicarijos lietuvių bendruomenės kapelionas. Jo gyvenimas pilnas neįkainojamų pasiekimų. Nuo pat pirmųjų Fondo Lietuvos sielovadai remti įkūrimo metų, iki pat paskutinės J. Jūraičio valios (2010 m. spalio 25 d. testa-

mas jau solidaus amžiaus, dosniai dalijosi patirtimi, įsitraukė į mokslinę ir sielovadinę veiklą. Po 48 metų išsiskyrimo su Tėvyne, sugrįžęs pradėjo darbą Vytauto Didžiojo universitete. Gerbė ir mylėjo prof. J. Jūraitį studentai, kolegos. Išrinktas į Universiteto Senatą, aktyviai dalyvavo komitetų veikloje. Be pagrindinio darbo universitete ir Vilniaus bei Vilkaviškio seminarijose, kun. J. Jūraitis daug dėmesio skyrė labdarinei veiklai. Padėjo vargingesniems studentams, seminaristams, ligotiesiems. Jo rūpesčiu nuolat buvo remiami kunigo V. Kazlausko Marijampolės Vaiko tėviškės namai Avikilų kaime. Apie bendrystę su prof. J. Jūraičiu knygoje prisiminimais dalijasi prof. J. Čepinskis. Paskutiniuosius gyvenimo dešimt metų gyveno Šveicarijoje. Testamentine valia kunigas Jonas Jūraitis liko amžinybėje Šveicarijos kaime lyje, kalnuose pasislėpusio Gluringeno Valė kantone, palaidotas kapinaitėse prie bažnyčios. Apie kun. Jono Jūraičio palikimą Lietuvai knygoje prisiminimais dalijasi Kauno arkivyskupas metropolitas Kęstutis Kėvalas. Apie dvasinę tarnystę surinkta

**„DIRVAI“
AUKOJO:**

D. Januta, Oakland, CA.....	1,000
J. Sandargas, Clermont, FL.....	500
A. Sutkus, Beverly Shores, IN.....	145
M. Matusz, Delran, NJ.....	100
S. Obelenis, Novelty, OH.....	45
D. Bobelis, Exton, PA.....	25
S. Petravicius, Rancho Palos Verdes, CA....	25

**Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame**

mento), matome, kad Lietuvos Bažnyčia visą gyvenimą buvo prof. Jūraičio širdyje.

Knygoje nemažai vietos skirta prisiminimams apie mokslo studijas Romoje, apie veiklą ir tarnystę jau 1991 - 1992 metais.

Puikiai poligrafiškai apipavidalinta knyga traukia akį dokumentinėmis, istorinėmis fotografijomis. Gausios iliustracijos byloja apie susitikimus su kunigu, prof. Jonu Jūraičiu. 24 knygos autorių ir leidybinės grupės nariai, vertėjai pelno padėką už dovaną Lietuvai, Pasaulio lietuviams. Padėkos žodžiai, kad turime tokią knygą, skiriami šio projekto sumanytojai garbiajai Jūratei Caspersen.

Ši atsiminimų knyga yra dėkingumo dovana kunigui, profesoriui, filosofui, labdariui ir išeivijos šviesuoliui Jonui Jūraičiui (1926 - 2010).

Dalia Poškienė, LUMA prezidentė, XXVII knygos mėgėjų draugijos pirmininkė, LŽS narė

**ŠIMTMETŲ MININČIO VYTAUTO DIDŽIOJO KARO MUZIEJAUS
DĖMESYS ISTORIJS PAVELDO IŠSAUGOJIMUI**

Vytauto Didžiojo karo muziejaus nuotr.

Vytauto Didžiojo Karo muziejus puoselėja dabarties ir ateities visuomenės patriotiškumą bei pilietiškumą ir didelį dėmesį skiria militarinės istorijos paveldo išsaugojimui. „Per visą savo gyvavimo istoriją Vytauto Didžiojo karo muziejus ne tik prisidėjo prie Lietuvos kariuomenės atkūrimo, bet, išgyvenęs visus okupacijų metus, sugebėjo tapti vėl stipriu patriotiškumo simboliu ne tik Kaune, bet

ir visoje Lietuvoje“, – sako krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas.

Šiandien vienas svarbiausių militarinės Kauno istorijos paveldų – Vytauto Didžiojo karo muziejaus archeologijos, meno ir istorinių daiktų rinkiniai, kurie yra įsikūrę Lietuvos kariuomenės Dr. J. Basanavičiaus Karo medicinos tarnybos teritorijoje su istoriniu karinės ligoninės pastatu, Dr. J. Basanavičiaus paminklu.

„Dėl šių Karo muziejaus rinkinių svarbos pilietiškumo ir patriotiškumo ugdymui bei Lietuvos kariuomenės istorijos išsaugojimui, viena iš muziejaus funkcijų yra būti atviru

muzejumi – bendradarbiaujant su archeologais, mokslininkais, akademinė bendruomenė, supažindinti visuomenę su turimomis vertybėmis ir jų atskleidžiamomis istorijos detalėmis“, – Karo medicinos tarnybos teritorijoje įsikūrusių Vytauto Didžiojo karo muziejaus rinkinių svarbą pabrėžia šio muziejaus direktorė Rita Malinauskienė.

Pasak muziejaus direktorės, vienas didžiausių ir vertingiausių Vytauto Didžiojo karo muziejaus rinkinių – archeologijos rinkinys – buvo pradėtas kaupti prieš 100 metų. Šiuo metu jame saugoma daugiau kaip 45 tūkst. archeologinių radinių iš visos Lietuvos. Tarp jų ir generolo Vlodo Nagevičiaus,

garsaus gydytojo, archeologo, Karo muziejaus ir karininkų ramovės įkūrėjo, sukaupta archeologijos rinkinio kolekcija ir tyrinėjimų medžiaga. Meno rinkinį sudaro daugiau nei 1,7 tūkst. muziejinių vertybių: tapybos, skulptūros, taikomosios dailės ir grafikos kūriniai. Šiuo metu rinkinyje sumontuotos aukščiausius standartus atitinkančios slankiojančios meno saugojimo sistemos.

Istorinių daiktų rinkinys iš kitų muziejaus rinkinių išsiskiria savo specifika. Čia ir Nepriklausomybės kovų laikus menančios muziejinės vertybės: pirmosios karinės uniformos, pulkų vėliavos, karo trofėjai. Šiuo metu daiktų rinkinyje yra saugoma daugiau kaip 18 tūkst. eksponatų.

Muziejaus saugyklose įkurta ir dalis ginklų rinkinio, kuriame

saugoma artilerijos ginkluotė. Šalia rinkinių pastato įkurtos restauravimo dirbtuvės, kur restauruojamos ne tik Karo muziejaus, tačiau ir kitų Lietuvos muziejų, kolekcininkų kaupiamos ir saugomos kultūros vertybės.

Šiuo metu, siekiant išsaugoti kilnojamą ir nekilnojamą kultūros paveldą, Karo muziejaus rinkinių saugyklose įgyvendinamas Europos Sąjungos finansuojamas projektas, jo dalį finansuoja ir Krašto apsaugos ministerija.

Projektą planuojama užbaigti 2022 m. gegužės mėnesį ir Vytauto Didžiojo karo muziejaus rinkinius atverti lankytojams: planuojama organizuoti temines ekskursijas, bendradarbiaujant su universitetais, Lietuvos ir užsienio muziejais, organizuoti konferencijas, atlikti mokslinius tyrimus.

LR KAM

LIETUVOS BOKSININKAS IŠKOVOJO BRONŽĄ TARPTAUTINIAME TURNYRE VENGRIJOJE

Tokijo olimpinė žaidynių atrankos varžybos besirošiantys Lietuvos boksininkai kovoję Vengrijoje vykusiame tarptautiniame „Ištvan Bocskai“ turnyre. Jau 65 kartą surengtame turnyre iš viso varžėsi daugiau negu 200 boksininkų ir boksininkių iš 22-iejų valstybių. Varžybos vyko penkiose moterų ir aštuoniose vyrų svorio kategorijose, skelbiama bokso federacijos pranešime žiniasklaidai.

Bronzos medalį iškovojo Edgaras Skurdelis. Svorio kategorijoje iki 63 kg E. Skurdelis pirmoje kovoje taškais 3:2 nugalėjo Alžyro boksininką Yahia Abdelli. Vienas Lietuvos rinktinės lyderių ketvirtfinalyje vieningu teisėjų sprendimu 5:0 įveikė ringo šeimininką vengrą Armandą Rostą. Pusfinalyje E. Skurdelis po labai atkaklios kovos taškais 2:3 pralaimėjo vengrui Ričardui Kovačui ir nepateko į finalą.

Per žingsnį nuo medalių liko ketvirtfinaliuose pralaimėję lietuviai.

Su viena ryškiausių pasaulio bokso žvaigždžių pirštines teko suremti Gabrielei Stonkutei. Svorio kategorijos iki 75 kg ketvirtfinalyje 2019 m. Europos jaunimo čempionė G. Stonkutė susitiko su pasaulio ir Europos suaugusiųjų čempione Velso boksininke Lauren Price. 19-etė Lietuvos čempionė turėjo pripažinti tituluotos ir labiau patyrusios varžovės pranašumą vieningu teisėjų sprendimu taškais 0:5. 26-erių metų L. Price 2019 m. tapo pasaulio ir Europos žaidynių čempione. Be to, ji savo kraityje turi vieną pasaulio ir net tris Europos čempionatų bronzos medalius.

Ketvirtfinalio barjero nepavyko įveikti svorio kategorijoje iki 63 kg kovojusiam lietuvui Modestui Žmuidinai. Lietuvos čempionas taškais 1:4 pralaimėjo 2019 m. pasaulio čempionato ir Europos žaidynių dalyviui vengrui Milanui Fodorui.

Svorio kategorijoje iki 69 kg Saimonas Banys pirmoje kovoje vieningu teisėjų

Lietuvos boksininkas Edgaras Skurdelis (dešinėje).

Margit Kincses nuotr.

sprendimu taškais 5:0 nugalėjo austrą Marcelį Meinlą ir po atkaklios kovos 3:2 įveikė 2016 m. Rio de Žaneiro olimpinė žaidynių dalyvį, 2015 m. Europos čempionato prizininką ispaną Youbą Ndiaye Sisokho. Ketvirtfinalyje lietuvis 0:5 pralaimėjo prancūzui Raynui Berrouiguet Yahiai.

Svorio kategorijoje virš 91 kg Jonas Jazevičius turnyrą pradėjo pergale 3:2 prieš turką Mehmetcaną Isiką. Ketvirt-

finalio kovoje Lietuvos čempionas taškais 1:4 pralaimėjo rumunui Christianui Filipui.

Dar du Lietuvos boksininkai nesėkmes patyrė aštuntfinalyje.

Svorio kategorijoje iki 75 kg Vytautas Balsys pirmoje kovoje taškais 4:1 įveikė

ringo šeimininką vengrą Barnabą Hegyi. Tačiau antrame rate lietuvis 1:4 pralaimėjo turkui Serhatui Gullerui. Svorio kategorijoje iki 81 kg Robertas Liorančas taškais 1:4 pralaimėjo Austrijai atstovaujančiam Mobinui Khahrazenui. **LRT**

**LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA girdima antradieniais
9:00-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga.**

Interneto svetainė: WWW.WPAT930AM.COM

Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis į dr. Giedrę Kumpiką, 82-32 Bell Blvd., Hollis Hills, NY 11427. Tel. (718) 776-1687. Fax: (718) 479-8923. E-mail: amberwings@mac.com

RIČARDO BERANKIO ŽYGIS AUSTRALIJOJE BAIGĖSI

Ričardo Berankio pasirodymas šių metų „Australian Open“ turnyre baigėsi. Lietuvio ir kazacho Michailo Kukuškino duetas antrajame mače 6:7 (3:6), 2:6 neprilygo vietos tenisininkų – Jameso Duckwortho ir Marco Polmanso – duetui.

Australai su lietuviu ir kazachu pora susitvarkė tikrai greitai – per 1 valandą ir 22 minutes.

Pasauliniame dvejetų reitinge R. Berankis yra 331-as, jo porininkas M. Kukuškinas – 76-as. Australai J. Duckwothas ir M. Polmansas atitinkamai užima 211 ir 133 vietas.

Šių metų „Australian Open“ turnyre Ričardas iškovojo po pergalę vienetų ir dvejetų

Lietuvos tenisininkas Ričardas Berankis Australijoje.

AP

varžybose.

Už patekimą į aštuntfinalį dvejetuose lietuvis uždirbo 64

tūkst. JAV dolerių, o už praeitą vienetų etapą vienetuose – 215 tūkst. **LRT**

LIETUVOS REKORDĄ PAGERINO AGNĖ ŠERKŠNIENĖ

Maglingene (Šveicarija) vykusiose „Q-Meeting“ varžybose užfiksuotas Lietuvos rekordas. Sau pačiai priklausiusį 400 m uždaru patalpų šalies rekordą pakoregavo Agnė Šerkšnienė, distanciją įveikusi per 52,12 sek., rašoma Lietuvos lengvosios atletikos federacijos pranešime žiniasklaidai.

Tai – aštuntas sezono rezultatas pasaulyje šiame. Greičiau už A.Šerkšnienę šio žiemos sezono metu bėgo vos trys europietės: olandės Femke Bol (50,81 sek.) ir Lieke Klaver (51,48 sek.) bei britė Zoey Clark (52,03 sek.). Buvusį

Lietuvos rekordą, kurį pasiekė 2019 metų Europos uždaru patalpų čempionato pusfinalyje, A.Šerkšnienė pranoko 0,21 sek.

„Šiandien (vasario 13 d., – red.) save nustebinau. Sezono pradžia buvo sunki, o ir pats sezonas prasidėjo kitaip nei įprastai: visada važiuodavome į stovyklą, ją darydavome ilgesnę ir grįždavome tik prieš nacionalinį čempionatą. Dabar stovykla buvo anksčiau, sezoną taip pat pradėjome anksčiau. Nebuvau pasiruošusi bėgti greitai, nes tiesiog vis dar vyksta treniruotės. Dar šią savaitę darėme vieną sunkią treniruotę,

po kurios nebuvau tikra, kad atsistatysiu iki varžybų“, – pasakojo A.Šerkšnienė.

Lengvaatletė švieslentėje išvydusi rezultatą kurį laiką nesuprato, kad pagerino Lietuvos rekordą. Ją džiugino jau vien tai, jog distanciją ją įveikė 0,86 sek. greičiau nei praėjusį savaitgalį tame pačiame Maglingeno manieže vykusiose varžybose. „Nesitikėjau šiandien bėgti taip gerai, po finišo nesupratau, kad čia rekordas. Galvojau, o, kaip gerai subėgau, apsidžiaugiau dėl to. Ir tik po kokios minutės supratau, kad tai rekordas“, – nusijuokė ji. **LRT**

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Stephen Waite

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuočiai

936 East 185th Street, Cleveland, OH 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, OH 44095
Telefonas (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
Teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Now serving Lithuanians, including former Taupa Members!

1385 Andrews Avenue
Lakewood, Ohio 44107
216-228-1996 or 800-577-1996
latvian@ameritech.net

Hours: Mon, Wed, Fri 9:00AM-3PM
Tue 9:00AM-5:30PM
Sun 9:30-10:30AM, 1st and 3rd Sundays each month, except Federal Reserve holiday weekends

View our Website and Facebook page for a list of our services:

www.latvianclevelandcu.org

www.facebook.com/latvianclevelandcu

